

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΑ'.

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 2 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1913

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 513

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ». Κι ὁ Διάδοχος δημοτικιστής.
ΓΑΒΡΟΣ. Τί μου λέει ὁ κόκορας.
Μ. ΓΚΙΩΝΗΣ. Τὰ ἱερὰ γράμματα.
Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΛΑΚΗΣ. Δουλεύτρες καὶ κυράδες.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ἀγώνας.
Κ. ΚΟΝΤΟΣ. Ματιὲς ἐπὶ τῆ φύση.
Κ. ΜΕΓΑΡΗΣ. Ἡ Μακεδονικὴ γῆ.
ΣΤΕΦ. ΜΟΡΦΗΣ. Ἐνας τίμιος πατέρας.
Μ. Α. ΡΟΔΑΣ. Ὁ Παντόπουλος καὶ ἡ γλῶσσα.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οἱ ἀπόγονοι (συνέχεια).
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΚΙ Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΗΣ

(Ἀνταπόκριση ἀπὸ τῆ Σαλονίκης)

«...Ἐν γένει ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς Α.Υ. τοῦ Διαδόχου ὑπῆρξεν οὕτως ἀνεμένετο δηλ. ἐνθουσιαστική. Παρατηρήθη ἰδιαίτερος ὅτι, ὡς ὁ Σεπτὸς του πατῆρ, εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, εἶναι καὶ αὐτὸς φανατικὸς δημοτικιστής. Ἦτο δὲ ἐπόμενον μὲ τὴν μόρφωσιν καὶ ἰδιοσυγκρασίαν του ἡ Α. Υ. ὁ Διάδοχος νὰ εἶναι ἀνώτερος τοῦ δασκαλισμοῦ, διότι ἄνθρωπος δράσεως δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ εἶναι δημοτικιστής.»

«ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» 28 Ὀκτώβρη, 1913

ΤΙ ΜΟΥ ΛΕΕΙ Ο ΚΟΚΟΡΑΣ

Ἡ φωνὴ σου πού μόλις κι' ἀκούεται, κόκορα τῆς πέρα γειτονιάς, ἡ φωνὴ σου πού διαλαλεῖ κάθε μέρα πὼς πέρασαν τὰ μεσάνυχτα καὶ πὼς λαχανιασμένος ἔρχετ' ὁ Ὁρθρος—τὸ παιδάκι πού τραβᾷ τὸν Καλόγερο ἀπ' τὸ ράσσο του γιὰ νὰ τὸν ξυπνήσῃ—ἡ φωνὴ σου πού βεβαιώνει πὼς τὸ σκοτάδι δὲ θάβειναι παντοτεινὸ καὶ πὼς θάρθῃ καὶ πάλι ἡ μέρα μὲ

τὲς ἐλπίδες τῆς μαζί... Ἡ φωνὴ σου γιὰ μένα, κόκορα τῆς πέρα γειτονιάς, λέει κάτι ἄλλο.

Μοῦ φαίνεται σὰν ν' ἀκούω κάτι ποῦχεται ἀπὸ μακρυνὴ πολὺ, καὶ μόλις τώρα φτάνει. Μοῦ φαίνεται σὰν νὰ μοῦ λέῃ, ἂν θυμᾶμαι πὼς μιὰ φορὰ ἦταν τὰ μαλλιά μου πικρὰ καὶ μαῦρα. Μοῦ φαίνεται σὰν νὰ μοῦ λέῃ ἂν θυμᾶμαι τὰ χρόνια ἐκεῖνα πού ξυπνοῦσα μὲ τραγοῦδι, κι' ὅταν ἔπερτε ν' ἀποκοιμηθῶ πάλι ἐτραγουδοῦσα...

»Κοικουρίκου!... γέρασες καὶ ἡμέτερε...!»

ΓΑΒΡΟΣ

ΜΑΤΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΗ

Σκύβουν τὰ γνέφη ροδαλά στὸ δειλινὸ καθρέφτη, σὰν κοπελλίς πού ντρέπονται μπρὸς στὰ γυμνά τους κάλλι, καὶ μ' ἀνετρίχια ἐρωτικὰ τὸ κῆμα, σὰ νὰ γνέφτη, κρῖνα σαλεύει στὸ ρηχὸ ταντελλωτὸ ἀκρογαῖλι.

Μὰ μέσ' στὰ βράχια ἀτάραχο τ' ἀπόσκιο λιμανάκι, πού κάπου γέρονι νὰ ἰσοθῆ βουβὸ ἵνα κυπαρίσσι, μὲ γρέμιο κλαῖ του καὶ κλειστὸ τοῦ ναύτη τὸ σπιτάκι, κάποια βαρκούλα καρτερεῖ νάρθη νὰ τὸ ξυπνήσῃ.

Μέσα στὸν κάμπο τὸ θολὸ μιὰ νύχτα νοτισμένη θὰ πάω νὰ βρῶ τ' ἀστόχαστα ματάκια σου, ὦ ἄπνη φύση. Πὰ στῶν βαριόχριστω γενεῶν τὸν τοῖχο ἀποσταμένη θάχῃ ἡ σελήνη ἡ ἄρρωστη γιὰ λίγο ἀπαικκουμπήσει.

Κ' ἐγὼ στὸ φῶς τὸ πιὸ ἀκρινὸ θὰ πάω νὰ γύρω ὡστόσο, σὰ μιὰ σταλιά πού νοιάζεται νὰ πέσῃ κρημαστή, κ' ἐκεῖ βουβὸς κι ἀσάλευτος τὸ ψύχωμα θὰ νοιώσω τοῦ ἔρμου διαβάτη πού περνάει καὶ τρέμει μὴ ἀκουστή.

Σγουρὸ χρυσάφι ξεχειλάει πέρα γιὰ πέρα ὁ κόσμος κι ἀνετριχίλες λίγισαν κι ὡς τῆς φραγῆς τ' ἀγκάθια. Μοῦ ἀρέστε πιὸ, περλίμπες, πὰ στοῦ νεροῦ τὸ θάμπος, λεῦκες, πού ἀράδα ὀρθώνεστε στῆς ρεματιᾶς τὰ βάθια!

Πάντα ἡ κορφὴ σας στὸ γιαλὸ τῆς ἐγνοίας· κι ὅταν σπάει ὁ ἥσκιος μακριὸς στῆς σκαλωτὲς ὀχτιές, κι ὅταν μὲ χάρη γιὰ νὰ λουστῇ, ἀπ' τὰ φύλλα σας τῆ νύχτ' ἀργολιστράει σκαλί, σκαλί ἀσημόποδη νεράϊδα—τὸ φεγγάρι.

Πὸ στῆς κορφές, πού σκαλωτὲς μέσ' στῆ μουντάδα στέκουν, πούπουλα σκόρπια ἀργολιστροῦν καὶ στὰ πριναρία μπλέκουν καὶ τὸ ἔρμο δοῦ ξεχάραξε. Κοράκια ἕνα κοπάδι λὲ· κ' ἄν' ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπο φράντ' ἡ φωνὴ τῆς φύσης ἀκούεται.

Καί στο χωράφι ὁ λιχνιστής, πού ὁ ἥλιος, καθὼς ξαμώνει,
τ' αὐροπαιχνίδιστ' ἄχαρα, δροσόφρανα, χρυσώνει,
τὴ λιχνιστήρα παραιτάει μέσ' στὸ σωρὸ χωμένη,
καί μπρὸς στὸ λιόχρυσο χορὸ ξεχνιέται κι ἀπομένει.

Μυτιλήνη

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΝΤΟΣ

Ἡ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ Γῆ

(Στὸν κ. Γαβριηλίδη)

Οἱ Ἕλληνες φυσικά εἶναι φιλελευθερώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους Βαλκανικοὺς λαούς· τὸ ἀθάνατο «τοῦ Ἕλληνας ὁ τράχηλος ζυγὸ δὲν ὑποφέρει....» εἶναι μὴ μεγάλη ἀλήθεια. Λέν ὑποφέρει ζυγὸ Ἐθνικὸ ἢ Κοινωνικὸ. Κι αὐτὸ εἶναι πού ἔδωσε τίς ὡς τώρα ἐπιτυχίες τῆς Φυλῆς.

Σὰν φιλελεύτερος πού εἶναι δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει τὴν καθαυτὴ δουλικὴ ζωὴ τοῦ **Κολλίγου** πού εἶναι σκλάβος στὰ χέρια τοῦ **Τσιφλικά**, εἴτε Τούρκος, εἴτε Ἕλληνας, εἴτε Βούλγαρος, εἴτε Τολστόης εἶναι ἀκόμα αὐτοὶ σὲ ἀνθρωπισμὸ καὶ εὐγένεια. Ἐξ ἄλλου εἶναι πνευματώδης, εὐκίνητος, ἀνήσυχος καὶ προσιμᾷ ἐπομένως τὴν ἀνεξάρτητὴ ἐπιχειρηματικότητά, παρὰ τὴ χαμάλικὴ ζωὴ καὶ ἀπάνθρωπὴ τοῦ γεωργοῦ μορτίτη.

Τί συνέβη λοιπόν ;

Ἐμεινε στὰ ψηλῶματα ἢ στὰ κέντρα ἢ τράβηξε στὴν ξενιτιά. Ἐγινε μπακάλης στὸ χωριό, ἔμπορος στὴν πολιτεία, μεσίτης γεωργικῶν προϊόντων, καπνεργάτης, ἡμερομίσθιος τεχνίτης ὅπωςδήποτε, ἔχι ἕμως δούλος τοῦ ἀφέντη.

Καὶ ἡ γῆ ; (πρόκειται γιὰ τὴ Μακεδονία πάντοτε), ἡ γῆ ἔμεινε γιὰ τοὺς κατώτερους πνευματικῶς, σὲ κείνους πού ἔχουν πιότερη δουλοφροσύνη καὶ ὑπομονὴ καὶ ἀντοχὴ σὲ τέτοια ζωὴ.

Τέτοιοι εἶναι οἱ Βούλγαροι. Σὲ κατώτερο πνευματικὸ ὕψος, σὲ ἀνθρωπισμὸ μόλις ὑπερκτηνώδη, μὲ ὄργανισμὸ χοντροειδῆ, ζωώδη. Κατέβηκαν σιγά-σιγά στοὺς κάμπους· ἡ ζωὴ τοῦ καλαμποκιοῦ καὶ κρομμυδιοῦ μόνον, εἴταν ἀνεκτὴ σ' αὐτούς, ἢ συμπεριφορὰ τῶν ἀγάδων καὶ Μπέηδων ἔδεν χτυποῦσε τάνυπαρκα φιλελεύτερα νεύρα τους. Τὰ σκοτάδια τῆς καλύβας δὲν ἦσαν πηχτότερα ἀπ' τὰ σκοτάδια τῆς διανόησής τους.

Καί, ἐνῶ ἀραίωνε ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς, ὁ Σλαβικὸς αὐξάνει.

Ὅπως διόλου διαφορετικὰ ἰδανικὰ ὄρμουσαν τίς δύο φυλές—ἀντίπαλες, νὰ ποῦμε, στὰ Μακεδονικὰ χῶματα τὰ πλουτοφόρα—οἱ Ἕλληνες νὰ τὰ καταχτήσουν μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἐμπόριο, οἱ Βουλγα-

ροι μὲ τὴ γεωργία. Οἱ πρῶτοι ἀγαποῦσαν τὸν τόπο γιὰτὶ τοὺς εἴτανε παρακαταθήκη ἱερὴ καὶ πανάρχαιη, οἱ δεῦτεροι γιὰτὶ ἀπ' τὴ Μακεδονικὴ γῆ ἐπλούτιζαν. Κ' ἐνῶ στίς πόλεις οἱ πρῶτοι εἰντούσαν πανίσχυροι, στὰ χωριά καὶ μάλιστα τὰ σκλαδοχώρια—τσιφλίκια—οἱ δεῦτεροι ἐπικρατοῦσαν ἀριθμητικῶς. Οἱ πλοῦσοι, οἱ γραμματισμένοι, οἱ ἔμποροι, οἱ τεχνίτες, οἱ ξεχωριστοὶ γενικῶς εἰντούσαν Ἕλληνες· τὸ πλῆθος, στὰ χωριά, ἀρχίσανε νὰ γίνονται οἱ Βουλγάρου. Ὑπερτεροῦσαν σὲ πλῆθος.

Κατώρθωσαν λοιπὸν μὲ τέτοια δράση καὶ μὲ ἄλλα τεχνητὰ καὶ φυσικὰ τους, νὰ γίνουσι ἰδιοκτητὲς γῆς.

Τὰ φυσικὰ τους μέσα εἰντούσαν κ' εἶναι ἡ παντοτεινὴ σκέψη καὶ ἀφοσίωση πού ἔχουν νὰ γίνουσι ἰδιοκτήτες. Ὡς τὰ 18 χρόνια ὁ Βούλγαρος δουλεύει τῆ ἀλλοτρίῃ· στὰ 18-20 παντρεύεται, παίρνει μὴ βουλγάρου 25 χρονῶν, κάνει μαζί της 2-3 παιδιὰ καὶ φεύγει γιὰ τὴν Ἀμερικὴν, ἀφίνοντας τὴ γυναίκα στὸ πατρικὸ σπίτι, πού δουλεύει γιὰ δύο ἄντρες, καὶ παίρνοντας μόνον μαζί του, τὴν εὐκὴ καὶ κατὰ τῶν γονιῶν νὰ γυρίσει μὲ τόσα δολλάρια ὥστε νὰγοράσουν ἓνα κομμάτι γῆς δικό τους. Ὑστερ' ἀπὸ 5-6 χρόνια γυρίζε μὲ τὸ ποσό, ἀγοράζουν τὸ χωράφι κ' ἐξαποστελλοῦν τὸ μικρότερο ἀδερφό, στὴν ἴδια ἡλικία καὶ μὲ τίς ἴδιες συνθήκες, στὴν Ἀμερική. Ὅσο νὰ γυρίσει καὶ αὐτὸς, ὁ πρῶτος ἔχει ἐφτά συνήθως βουλγαρικά γεννημένα μέσα στὰ στάχυα ἢ στὸ μισοῖρι καὶ ποτισμένα μὲ τὸ ἰδανικὸ τοῦ παπὸ καὶ τοῦ πατέρα !

Γι' αὐτὸ βλέπουμε πὼς ἡ ἰδιοκτησία τῶν Βουλγάρων στὴ Μακεδονία ἀρχισε μὲ τὴ μετανάστευση.

Ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἀμερικῆς, ἡ πρόδοσι τῶν ἀνθρώπων μὲ τίς ἰδιοτροπίες καὶ τοὺς οὐρανοξέστες δὲν μποροῦν νὰ σβύσουν τὴ νοσταλγία τους καὶ τὴν προσήλωση στὰ παχιά Μακεδονικὰ χῶματα πού τοὺς ἔγιναν κούνια, γάλα, ἔρωτας, τάφος. Καὶ ξανάρχονται μόλις μαζέψουν τὸ ὄρισμένο ποσὸ καὶ ἀγοράζουν χωράφια καὶ γεννοβολοῦν στὰ στάχυα καὶ γίνονται ἓνα μὲ τὴ γῆ, τὴν κόκκινη, πού τώρα εἶναι πολὺκαρπη, γιὰτ' εἶναι δική τους !

Λιγοστοὶ, ἀσήμαντοι εἶναι ὅσοι δὲ γυρίζουν, κρατημένοι ἀπ' τίς μαργιολιές τῆς ξενιτιάς ἢ μάζα, τὸ πλῆθος τὸ πολὺ, πάει κ' ἔρχεται στὴν ἴδια πνευματικὴ κατάσταση, ὅμως μὲ ἀποκατάστασι· μὲ γῆ δική τους !

Στὴν ἀγορὰ γαιῶν καὶ στὴν ἀπόκτησι ἰδιοκτησίας ἔρχονται τώρα καὶ τὰ τεχνητὰ μέσα, δηλ. οἱ ἐνέργειες τῆς Βουλγαρικῆς Κυβέρνησις μὲ χρηματικὲς συντρομὲς καὶ ὁ ἐξαναγκασμὸς τῶν Τούρκων νὰ τὰ πουλήσουν.

Θέλει μιὰ οίκογένεια νὰ πάρει ἓνα χτήμα : τρομοκρατεῖ, βοηθώντας ὅλα τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα καὶ μάλιστα τοὺς κομιτατζήδες ἐπὶ 2-3 χρόνια, τὴν περιφέρεια τοῦ χτήματος, μὲ χίλιους τρόπους ποὺ ξέρον αὐτοὶ ἐκβιαστικούς, ὥστε ἀναγκάζει τὸν ἰδιοχτήτη Μπέη νὰ τὸ πουλήσει γιὰ νὰ ἡσυχάσει.

Αὐτὰ ἔκανε ἡ τρομοκρατία τους, ποὺ λυμαίνονταν τὴν ὑπαίθρη χώρα ἐπὶ τόσα χρόνια ! "Ἐνα εἶδος «λανθανούσης» ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως». Φαίνονταν θεληματικὸ τὸ πούλημα, ἀλλὰ ἡ καρδιά τοῦ νοικοκύρη, τῶξερε, ποὺ τὸ πουλοῦσε μπῆρ παρά !

Τὶ ἄλλο λοιπὸν μένει σ' ἓνα ἄνθρωπο φυσικὰ γεωργὸ ποὺ γίνεται ἰδιοχτήτης, ἀπὸ τὸ νὰ μεγαλώσει καὶ νὰ καλλιερέψει τὰ χτήματά του ; "Ἐτσι ἔκαναν καὶ οἱ Βούλγαροι μὲ δουλιὰ πραγματικὰ θαναμαστή.

Γι' αὐτὸ γίνηκαν ἰδιοχτήτες : γι' αὐτὸ κατάχτησαν τοὺς καμπους, γι' αὐτὸ — καὶ μὲ τὴ φυσικὴ ἔρμη τῆς φυλῆς τους ποὺ παντρεύονται στὰ 18 καὶ γεννοῦν ὡς στὰ 60 σὰν κουνέλια — κόντεψαν νὰ πνίξουν τὸν Ἑλληνισμό ποὺ ἀνέκαθεν εἶταν ἐκεῖ. Δὲν εἶναι τάχα φυσικὸ καὶ δυνατὸ, ἀν ἐξακολουθοῦσαν, ὄχι πολλὰ, 50 χρόνια ἀκόμα, οἱ πληθυσμοὶ τῆς Βέρροιας νάφταναν ὡς τὴ Ἑλασσώνα, δηλαδὴ ὡς τὴ Θεσσαλία ; Δὲ βλέπω τὸ ἀδύνατο ! "Ἀφοῦ πρὸ ἄλλα 50 χρόνια στὶς Σέρρες, Ντοϊράνη, καὶ σ' ἄλλη τὴ Νότια Μακεδονία δὲν εὑρισκες Βούλγαρο μὲ τὸ κερὶ. Καὶ τώρα ; Τώρα ζητεῖστε νὰ μάθετε !

Καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ πεῖ κανεὶς, ἀνήκουν στὸ παρελθὸν πιά : τώρα ἄλλαξαν οἱ ὅροι, οἱ ἐπιτυχίες τοῦ πολέμου ἔλυσαν τὸ Μακεδονικὸ ζήτημα. "Οχι ἔφωσον τὸ Γεωργικὸ μένει ἄλυτο καὶ τὸ Μακεδονικὸ λυμένο δὲν εἶναι.

Τὸ ζήτημα τῆς Γῆς, εἶναι ζήτημα ἐθνικὸ, ζήτημα ὑπάρξεως, τὸ μόνον ζήτημα. Γῆ—Ζωή.

"Ἄς μ' ἔλεγαν προδότη, γιατί θὰ προτιμοῦσα νὰ ἀφίσουμε τὴ Μεγάλῃ Ἰδέα, παρὰ γιὰ μιὰ δεκαετία μόνον νάφίσουμε τὸ γεωργικὸ. Εἶναι τὸ πᾶν τώρα τὸ γεωργικὸ ! "Ο κίντυνος τῆς Θεσσαλίας εἶναι τίποτα μπρὸς σὲ τούτον ἐδῶ !

Πῶς θὰ γίνει κάτι ; Τί θὰ γίνει ; Λεπτομέρειες δὲν μπορῶ νὰ πῶ. Τὸ τελευταῖο συνέδριον — τὸ πιὸ σπουδαῖον ὡς τώρα δὲν μᾶς φώτισε σὲ τίποτα, τουλάχιστον ἐμένα ποὺ τὸ παρακολούθησα στὸ Βόλο. Ἡ ἐξέταση καὶ ἡ ἔρευνα τῶν ἀνωτέρω μᾶς φανερῶνουν δυὸ πράγματα μὲ τὰ ὁποῖα θάποφύγουμε τὸν κίντυνον αὐτόν.

Πρῶτα ἡ ἀπόχτηση γῆς ἀπὸ γεωργοὺς καὶ ἡ καλλιτέρεψη τῆς γεωργίας, ποὺ εἶναι ἀκόμα στὸ στάδιο τῆς ἐποχῆς ἀμέσως μετὰ τὴν λιθικήν, καὶ δευτέρα ἡ πύκνωση τοῦ πληθυσμοῦ.

Τώρα. Γι' αὐτὸ ποὺ λένε ἴσως μερικοὶ ὅτι ἄλλαξαν τὰ πράματα μὲ τοὺς πολέμους : δὲν ἄλλαξαν λοιπὸν καθόλου. "Ἄν ἔφυγαν οἱ Τούρκοι καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Μακεδονίας ἔγινεν Ἑλληνικὴ ἢ κατάστασις ἔμεινεν ἡ ἴδια. Φεύγει μονάχα ἡ ταραχὴ καὶ ὁ τρόμος ποὺ ἐμπόδιζαν τοὺς ἀγρότες καὶ γαιοχτήμονες : τὰ χτήματα μένουσιν καὶ μάλιστα στοὺς ἰδίους ποὺ τᾶχανε ὡς τώρα, δηλαδὴ ὄχι σὲ Ἑλληνες. Δὲν μποροῦμε φυσικὰ σὰν ἐλεύθερο βασίλειον καὶ Συναγματικὸν ποὺ εἴμαστε νὰ διώξουμε τοὺς ἰδιοχτήτες καὶ νάρπάξουμε τὰ χτήματά τους, οὔτε νάνεχτοῦμε πάλι ἀπ' τὴ βρῆσι μας νὰ παίρουν ἄλλοι, ἐνῶ ἡμεῖς διψᾶμε. Πρέπει νὰ κάνουμε τοὺς Ἑλληνες γεωργοὺς ἰδιοχτήτες. Ἡ ἀδιαφορία τοῦ πρὸς τὴν γεωργίαν θὰ πάψει εὐθὺς ἅμα νοιώσει πῶς ὁ ἰδρῶτας τοῦ χύνεται γιὰ δικὸν τοῦ χωράφι, πῶς τὸ χώμα ποὺ καλλιεργεῖ μὲ τόσα βάσανα εἶναι καὶ θὰ μείνει δικό του, ὄχι Ἑλληνικῶς δικό του μόνον, ἀλλὰ ἀτομικόν, πῶς ἀπ' αὐτὸ θὰ ζήσει καὶ θὰ ἴδῃ ἡμέρας γλυκύτερας καὶ λαμπρότερας.

Αὐτὸς ποὺ ἀπὸ τὸ φιλότιμον δὲν πάει σκαφτιάς τοῦ ἄλλου καὶ ὑπερέτης τοῦ Μπέη, γιὰ τὸν ἑαυτὸν του, ποὺ θᾶναι ἀνεξάρτητος, θὰ γίνει σκυλιὸς δουλιὰ. Θάγαπήσει τὴ γῆ, ἅμα θάχει : τὸ σπιτάκι του, ὄχι τὸ ἀνίλιον καὶ μουχλιασμένον τοῦ τσιφλικιοῦ, τὸν μπαξέ του καὶ τὰ σπιτικά του ζῶα, ποὺ θὰ τὸν κάνουν νὰ μὴ ζεῖ χτήνος μὲ ψωμί καλαμποκίσιο μόνον καὶ ἅμα ἀγαπήσει τὴ γῆ, συντελέστη τὸ πᾶν. "Ὅλα τὰ τσιφλίκια τὰ ἀπέραντα θὰ γίνουσιν κεφαλοχώρια Ἑλληνικά.

Οἱ ἔρημοι κάμποι θὰ γεμίσουν ἀπὸ κόσμον καὶ τάλετρι δὲ θὰ σκουριάζει ἔστω καὶ ὑπόθετον ἀν εἶναι, νὰ θέλει πιότερον ἰδρῶτα καὶ λιγώτερα στρέμματα. Οἱ χιλιάδες πρόσφυγες καὶ ἄλλοι ἀπὸ μακρυνῆς γωνίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, θὰ πυκνώσουν τὸν πληθυσμὸν τόσο ποὺ θάστράφτουν οἱ λόγγες σὲ ὄρα ἀνάγκης στὸν ἥλιον πλιότερες ἀπὸ τοῦ κάμπου τὰ στάχυα.

"Ἡ ἐργασία εἶναι Ἑθνικὴ καὶ Κοινωνικὴ. Οἰκονομολογικὴ καὶ Ἀνθρωπιστικὴ !

Τὰ γεωργικὰ μηχανήματα πρέπει νὰ μπουν στὸν τόπον μας, νωρὶς, τόσο νωρὶς ὅσο εἶναι καιρὸς.

Καὶ τώρα θυμᾶμαι τοῦ γεροΣούρμπη τὰ λόγια σ' ἓνα χωριὸν σιμὰ στὴ Νιγρίτα, ποὺ μούλεγε ἔταν παραξενευτήκα, γιατί αὐτὸς θέλει αὐτονομίαν τῆς Μακεδονίας, ἐνῶ τὰ παιδιὰ του καὶ τὰ γγόνια του τὴ θέλουν μόνον Ἑλληνικὴν καὶ ἄς πεθάνουν. — «Γιὰ νὰ μὴ ποτίζεσαι πάντα στὸ αἶμα, ὅπως νοιώθω ἐγὼ : θὰ γίνεσαι. Γιατί θάθελα νὰ ἴδῶ ἀντὶ λόγγες πιά, δρεπάνια καὶ ἀντὶς Εὐρωπαϊκὰ ντουφέκια, Εὐρωπαϊκὰ ἀλέτρια. "Ὅλο στρατώνες : ἐκεῖ ποὺ χρειάζονται σκο-

λειά νά μαθαίνουν τή γεωργία τὰ παιδιά. Κανόνια χιλιάδες, μηχανή νά σπέρνει τίποτα. Ταύτομομπιλια ἤθαλα νά κουβαλάνε στάρι ἀπ' τάλωνια ἀντί ὄβριδες καί σφαίρες».

Καί βέβαια τοῦ ἀπάντησα πῶς ὅσα βλέπει θά φέρουν κεῖνο πού ἐπιθυμᾷ, ἔμω βλέπω, τὰ πρῶτα νὰ ξάνουν, ἐνῶ γιά τάλλα δέ γίνεται σκέψη... Καί ὁ κίντυνος δέν ἔλειψε· ζάρωσε μόνο· ἤ ξαναφανεῖ πάλι· καί θά δουλέψει πάλι σιγά μὰ σίγουρα !...

Πῶς καί ποιοί θά τὰ κάμουν δέν ξέρω· ξέρω μόνο πῶς πρέπει νά δοθοῦν χωράφια καί χροῖματα στούς γεωργούς καί νά τοὺς κάνουν ἰδιοκτήτες γιά νά μὴν εἶναι τὰ Μακεδονικά χόματα ὑπὸ τὸ στέμμα τοῦ Βασιλιά μας ἀλλὰ νά τάχουν Τούρκοι καί Βουλγάροι.

Δέν ξέρω τότε γιατί εἶτανε κ' εἶναι ἡ Μακεδονία δική μας.....

Σαλονίκη 6. X. 13

K. ΜΕΓΑΡΗΣ

ΔΟΥΛΕΥΤΡΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΑΔΕΣ

Κάτι χρονικόλια προχτές στίς ἐφημερίδες, κάτι χρονογραφήματα χτές σημάνανε τὸ μεγάλο καί τρομερὸ κίντυνο γιά τίς κυράδες. Οἱ Ρωμιοποδλες ἐργάτισσες φτειάσανε σύλλογο. Εἶναι ἀλήθεια πῶς ἀργήσανε λιγάκι, μὰ δέν πειράζει καί τόσο. Φτάνει πούγινε κι ἄς ἔγινε κι ἀργά, κι ἄς ἔγινε μάλιστα ὅπως κι ἂν ἔγινε. Γιατί λένε τὰ φύλλα πῶς ὁ Σύλλογός τους εἶναι Σύλλογος **Ἀλληλοβοήθειας**. Ὁμως ἐμεῖς ἐδῶ χαιρετάμε τὴν ἀρχή καί τίποτ' ἄλλο. Τάλλα θάρθουνε μόνο τους μὲ τὸν καιρό, γιατί φυσικὸ εἶναι νάρθουνε.

Μὰ κ' ἡ ἀρχή αὐτὴ μᾶς δίνει τὴν ἀφορμὴ νά χτυπήσουμε ἀπὸ τὴ χαρὰ μας τὰ χέρια ἑλοῖ μεῖς, καί μόνο μεῖς, ἔσαι νιώθουμε τὸν πόνο τῆς σκλαβιάς κατὰβᾶθα, μόνο μεῖς πού δέ γυρίζουμε τὸ μάτι στὴ μοδιστρούλα καί στὴ δούλα παρὰ γιά νά τὸ κατεβᾶσουμε σὲ λίγο δακρυσμένο.

Σημέρωσε τέλος. Τὸ μεσημέρι δέ θάργῃσει. Τὰ κορίτσια ξυπνήσανε. Σὲ λίγο θὰν τοὺς περάσει τὸ μαχμουρλίκι. Μὰ καί στὸ πρῶτο τέντωμα τῶν χειρῶν πού μὲ τὸ ξύπνημά τους κάμανε, δώσανε καί τὸν πρῶτο μπάτσο στίς κυράδες χωρὶς νά θέλουνε.

Μοναχές τους ξυπνήσανε, μοναχές τους φτειάσανε τὸ Σύλλογο. Αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος μπάτσος. Οἱ κυράδες οἱ μεγαλόσχημες, οἱ κυράδες πού φροντίσανε ὡς τὰ τώρα γιά τόσα πράγματα, οἱ κυράδες πού τρέξανε στίς φυλακές, στὰ νοσοκομεία, στὸν πόλεμο, πού φτειάσανε τόσους καί τόσους συλλόγους,

γιά τὴ ρεκλαμίσα τους πάντα... ἔξω ἀπὸ εὐὲ ἢ τρεῖς τὸ πολὺ— οἱ κυράδες αὐτὲς ποτὲ δὲ συλλογιστήκανε γιά τὴν Ἑλληγίδα δουλεύτρα, παρὰ μόνο ὅσες φορὲς θέλανε νά τὴν ἐκμεταλλετοῦνε. Μὴ σὰς φαίνεται παράξενο οὔτε ὑπερβολικὸ αὐτὸ πού σὰς λέω. Νά τὸ Ἐργαστήριο τῶν Ἀπείρων Γυναικῶν καί νά ὁ Σύλλογος γιά τὰ χειροτεχνήματα, πούχε φτειάσει ἡ Αἰδίη Ἐξερτων. Τί νομίζετε πῶς γίνεται κεῖ μέσα ; Τίποτ' ἄλλο ἀπὸ ἐκμετάλλεψη. Οἱ κυράδες γίνονται μὴ χαρὰ προεδρίνες καί γραμματικίνες καί συμβουλίνες, κάνουνε τὴ ρεκλάμα τους, καί τὰ κορίτσια κ' οἱ γυναῖκες πού δουλεύουνε πλερώνονται ὅπως κι ἔξω καί λιγώτερο. Τὸ μόνο, πούχουνε ταχτική δουλειά. Μὰ μὴ ταντέλλα πού στοιχίζει τὰ μάτια καί τὰ πλερόνια τοῦ κοριτσιοῦ πού τὴ φτειάνει, ταντέλλα πού πουλιέται 150—200 δραχμές, δέ στοιχίζει: στὸ Σύλλογο πιότερο ἀπὸ 20 δραχμές ἐργατικά.

Μὰ μήπως γυρίσανε ποτέ τους οἱ **φιλόανθρωποι** αὐτὲς κυρίες νά ἰδοῦνε τί γίνεται: στὰ ἐργοστάσια, πῶς ζοῦνε κεῖ μέσα τὰ κορίτσια καί πῶς χτικιάζουνε :

Μήπως ρωτήσανε ποτέ νά μάθουνε πῶς ξεψυχοῦνε ἀπάνω στὸ φρέμα τους τὰ δυστυχισμένα γιά νά τοὺς φτειάσουνε τίς διάφορες μέδες καί γιά νά τοὺς καρφώσουνε μὲ χάρη τίς γαρνιτούρες τους ; Μαγκοῦρες γίνονται ἀπ' τὸ σκῆψιμο κάτου ἀπ' τὴ λάμπα, σ' ἓνα δωμάτιο πού δέ ζοῦνε πάνου ἀπὸ πέντε, κλεισμένα εἴκοσι καί τριάντα κορίτσια.

Πόσο πλερώνονται ; μὴ ρωτᾶτε. Εἶναι φοιχτό. Ἡ κερὰ μοδίστρα τίς ἐκμεταλλεύεται αἰσχροά.

Ποτές λοιπὸν δέ ρωτήσανε γι' αὐτὰ τὰ πράγματα οἱ **κυρίες**. Μὰ μήπως εἶναι ψέμμα πῶς τὰ μισοῦνε κι ἔλα καί τὰ τῶνε τὰ φτωχὰ κορίτσια αὐτὲς οἱ κυράδες. Νά γιά παράδειγμα οἱ δουλες τους. Ρωτᾶτε πῶς πλερώνονται καί πῶς ζοῦνε καί θὰ φρίζετε. Πάνω ἀπὸ **μιά** δραχμὴ τὴν ἡμέρα δέν πλερώνεται καμμιά σὲ κανένα σπίτι. Κι ἔμω αὐτὲς εἶναι πού τίς βγάνουνε τίς κυρίες ἀσπροπρόσιπες. Αὐτὲς εἶναι πού τίς πλένουνε, αὐτὲς εἶναι πού τοὺς σφουγκαρίζουνε καί τοὺς σιδερώνουνε, αὐτὲς εἶναι πού ξεσκονίζουνε τὰ σπίτια καί τοὺς μαγειρεύουνε, αὐτὲς εἶναι πού τοὺς περιποιοῦνται καί τοὺς ἀνασταίνουν τὰ παιδιά.

Γιατί οἱ κυρίες ἔχουνε βλέπει ἀβρό χέρι, ἀβρότερο κατὰ τὴν ἰδέα τους ἀπ' ὅτι εἶτανε τῆς δούλας τους πρὶ νά γίνεῖ δούλα, τομάρι σεβρό, μπορεῖ καί κόκκαλα φιλντισένια. (Μὲ τὴ μούρλια τοῦ κόσμου δέν τὰ βγάνεις πέρα).

Γιατί οἱ κυρίες κοιμοῦνται ὡς τίς δέκα καί ξυπνοῦν γιά νά πάρουνε μπάλα τοὺς δρόμους καί τὰ

ἐμπορικά καὶ τὰ μεδιστράδικα καὶ τὰ καπελλάδικα. (Τώρα τελευταία καὶ τὰ κρασάδικα).

Γιατί οἱ κυρίες δὲ νιώθουνε σκράπ ἀπὸ νοικοκυροσύνη, μὰ οὔτε καὶ τὸ καταδέχονται νὰ νιώσουνε. (Ποῦ νὰ σγκώνονται βλέπεις ἀπ' τὸ πιάνο καὶ ποῦ ν' ἀφήνουνε τὸ βράψιμο τῶν νυχθῶνε τους γιὰ νὰ δοκιμάζουμε τὸ φαί τους).

Εἶναι λοιπὸν ἢ δὲν εἶναι ψυχὴ τοῦ σπιτιοῦ ἡ δούλα ;

Εἶναι.

Γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὴν ἀγαποῦνε καὶ νὰ τὴν πλερώνουνε καθὼς τῆς ἀξίξει.

Τίποτα ὅμως ἀπ' αὐτά. Δὲν τὴν πλερώνουνε, δὲν τὴν ἀγαποῦνε.

Μάλιστα τὴ μισοῦνε, τὴ μαλλιοτραβοῦνε, τὴ θεωροῦνε σὺν ἄχρῳ μέσ' στὸ σπίτι τους χωρὶς νὰ νιώθουνε πῶς αὐτὲς εἶναι τοῦ σπιτιοῦ τους ὁ φίλος ὁ μοναδικός καὶ πῶς ἂ δὲν εἶναι, πρέπει μὲ κάθε τρόπο νὰ τὴν κάνουνε νὰ γίνεῖ. Αὐτὸ εἶναι τὸ συμφέρο τους.

Τὴ δουλεύτρα πού δουλεύει στὴν Ἑλλάδα ὅλοι τὴν ἐκμεταλλεύονται.

Γι' αὐτὸ καὶ μετὶ χαιρετάμε τὸ ζῦπνημα τῆς γυναίκας στὸν τόπο μας, τὸ πρῶτο ζῦπνημα. Χαιρετάμε τὴν ἀνατολὴ πού μᾶς μὴνᾶ τὴ γρήγορη δύση τῆς σκλαβιάς γιὰ τὴ γυναίκα μας.

Σὲ λίγο ἡ μεδιστρούλα δὲ θὰ ζεῖ γιὰ νὰ ντύει μονάχα τὶς κυράδες.

Σὲ λίγο ἡ δουλεύτρα δὲ θὰ μπαίνει στὰ ἐργαστάσια γιὰ νὰ βγεῖ ἀπὸ κει μέσα χτικιάρια.

Σὲ λίγο ἡ δούλα δὲ θὰ κρατεῖ ἀλάκαιρο σπῆτι στὴ ράχη τῆς γιὰ νὰ τὴν πετάξουν ἔπειτα μὲ κλωτσιές ἀπ' τὴν πόρτα, ἀφοῦ πρωτίτερα τὴ γλεντήσῃ τὸ μουλόπουλο τῆς κυρίας.

Ἀθήνα 26.10.13

Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΛΑΚΗΣ

ΑΓΩΝΑΣ

Τὸν προπερασμένο μῆνα κατέβηκε ὁ ποιητὴς Ἀργύριος Ἐφταλιώτης στὴν πατρίδα του, τὴ Μυτιλήνη, καὶ κει, σὲ μιὰ πνευματικὴ γιορτὴ ποῦ γινεῖ γιὰ χάριν του στὴ «Ἐσχία τῶν Φιλελευθέρων», εἶπε λίγα λόγια γιομάτα οὐσία. Ἡ ἀφημερίδα «Ἐσθός» τῆς Μυτιλήνης τὰ δημοσίεψε στὸ φύλλο τῆς 151 (18 Σεπτεμβρίου 1913) καὶ ἀπὸ τὴ «Ἐσθός» παίρνουμε καὶ μετὶ καὶ ξανατυπώνουμε ὁῦ μερικά :

Ἀγώνας, εἶπα, κύριοι, ἐπειδὴ ὁ Ἀγώνας μας τώρα ἴσα ἴσα ἀρχίζει. Ἀγώνας μὲ σκεδὸν τόσους γερούς ἐχτροὺς καὶ καλοθελητάδες, ὅσους εἴχαμε

ἀμφίβολους φίλους καὶ κακοθελητάδες, ὅταν εἴμαστε μικροὶ καὶ ταπεινοὶ καὶ προσμένουμε νὰ ζήσουμε ἀπὸ ἓνα φίλουλο πού μᾶς ἔφριχναν κάπου κάπου.

Κάθε δρόμος καὶ κάθε πορεία τοῦ ἔθνους μας τώρα κι ὀμπρὸς θὰ βρεῖσκη κι ἀπὸ ἓνα ἐμπόδιο. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγώνας τῆς ζωῆς, αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ. Ὅσο μεγαλώνεις κι ὅσο δυνατώτερος γίνεσαι, τόσο φοβερώτερος ἐχτροὺς θὰ βρεῖσκη. Παύεις τὴν ἀντίστασιν καὶ τὸν ἀγώνα, παύει κ' ἡ μεγαλωσύνη κ' ἡ δύναμη.

Καὶ θὰ εἶναι τόσο μεγαλύτερος ὁ ἀγώνας μας, ὅσο δὲ θὰ γίνεταί μόνο μὲ τὴ λόγχη καὶ τὴν ἐρίδα, παρὰ μὲ ὅπλα πῦρ πολὺ φιλοκάμωτα καὶ δύσκολα, μὲ ἐρισμένο, πλασμένο, καὶ βαθιὰ θεμελιωμένο Ἐθνικὸ χαρακτήρα.

Τὰ συστατικὰ ἐνὸς τέτοιου ἀδαμάντινου χαρακτήρα πῶς τὰ ἔχει ἡ φυλὴ τῶδειξε μὲ χίλιους τρόπους, ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Κόδρου ἴσα μὲ τὸν Κιοσταντῖνο τὸν ἐλευθερωτὴ. Τὸ ὀλικὸ τὸ εἶχε πάντα κ' εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ χάσῃ. Ἔτσι θέλησε ἡ Πρόνοια νὰ μᾶς χαρίσῃ κλίμα, γεωγραφικὴ θέσιν κι ἄλλα στοιχεία πού δὲν μπορούσανε νὰ γεννήσουνε διαφορετικὴ φυλὴ. Ὅμως τὰ θεῖα αὐτὰ χαρίσματα πού μᾶς δόξαν καὶ μᾶς γλύτισαν ἀπὸ τόσους κινδύνους, εἶναι ἴσα ἴσα καὶ χαρίσματα ἐπικίνδυνα ὅταν δὲ δουλευτοῦν καὶ δὲ χρησιμοποιηθοῦνε σύμφωνα μὲ τὴν ἀπαίτησιν τῶν καιρῶν. Οἱ καιροὶ σήμερον ἀπαιτοῦνε φωτισμένη ἐνέργεια ἔχει μόνο πολεμικὴ, μὰ καὶ πολιτικὴ, ἐμπορικὴ, βιομηχανικὴ, ἐπιστημονικὴ, ἔπειτα καλλιτεχνικὴ, φιλολογικὴ. Τέτοια φωτισμένη ἐνέργεια ὀδειξαν ἄλλες φυλές, καμωμένες, ἄς ποῦμε, ἀπὸ κοινὸ ὀλικό. Πόσο λαμπρότερη καὶ γονιμώτερη μπορεί νὰ κατακτήσῃ ὅταν βγῇ ἀπὸ φυλές, πού ἡ οὐσία τους εἶναι λευκὸ καὶ γερὸ **μάρμαρο** !

Ἐδῶ εἶναι τὸ ζήτημα, Κύριοι νὰ μορφωθῇ τὸ **μάρμαρο**, νὰ πελεκηθῇ καὶ νὰ κατακτήσῃ ἄλλη Ἀθηνᾶ θεόλαμπρη καὶ μεγαλοδύναμη. Καὶ ἔχει μόνο νὰ κρατᾶ τὴ λόγχη πού θὰ τὴν κάμῃ, καθὼς εἶπε κ' ὁ Βασιλεὺς μας, σεβαστὴ στοὺς φίλους καὶ φοβερὴ στοὺς ἐχτροὺς, παρὰ νὰ ἔχη καὶ τὰ μεγάλα τὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα πού ὅπως ἄλλοτε τὴν ἔκαμαν πύργο ἀσάλεπτο καὶ συνάμα ὀδηγὸ καὶ σιωτήρα μέσα στὸν κόσμον, ἔτσι καὶ τώρα καὶ στὰ μέλλοντά μας νὰ τὴν κατακτήσουνε κέντρα τοῦ **Νέου, τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ**, τοῦ πολιτισμοῦ πού θὰ πορροφήσῃ πάλι ὅσα βάρβαρα στοιχεῖα τὸν τριγυρίζουν, — ἀληθινὴ εὐεργέτρια τῆς ἀνατολῆς, καὶ πηγὴ τῆς εὐδαιμονίας τῆς.

Ὅλα αὐτά, πού φαίνονται τόσο εὐκόλα καὶ τόσο ἀπλά, μόνο μὲ μεγάλους καὶ τρανοὺς ἀγῶνες θὰ γίνουν. Μόνο μὲ τὸν καλὸ μορφωμένο τὸν ἔθνικὸ

χαρακτήρα. Είναι πολλοί οι τρόποι που θα βάλουμε σ' ενέργεια για να κυνηγήσουμε την εθνική αυτή δυνάμωση. Έναν, την άπλοποίηση δηλαδή ή, αν μ' επιτρέπετε να πω, — την εθνικοποίηση της ύφαιας γλώσσας μας: την αρχίσουμε κάμποσα χρόνια τώρα, κ' ίσως ίσως ένας από τους λόγους που βρέθηκε σήμερα το Έθνος να έχει τόση αβουβουλία, τόσο ανεξάρτητη δράση, και συνάμα τόσο βαθειά εθνική συνείδηση, είναι που έμαθε να περπατάει μονάχο του, δίχως το ραβδί και το σκοινί του δασκαλισμού που το κράταγε σκλαβωμένο τόσους αιώνες. — Άλλος τρόπος είναι ή θερησκευτική μόρφωση λόγου χάρη, τρίτος ή μεθοδική και ταχτική εργασία: άλλος ή πιστή και μετρημένη κατάσταση του συλλογισμού και της όμιλίας, ή αγάπη της αλήθειας και της δικαιοσύνης, άλλος πολύ σοβαρότερος και πολύ πιο πραχτικός παρ' ό,τι πολλοί νομίζουν, — ή αγάπη του **ώραίου** και του άπλου, όλα αυτά εθνικό **χαρακτήρα** μορφώνουν. Όπλα γίνονται άθάνατα όλα αυτά για το μεγάλο, τον ιερό τον άγώνα που μ'α προσμένει.

Βέβαια, μερικοί από μ'ας δ'ε θέλουν να δούμε τάποτελέσματα μιας τέτοιας εθνικής ζύμωσης, ίσως μήτ' έσείς οι νέοι που αυτή την ώρα δουλεύετε ακούραστα για έναν τέτοιο σκοπό, με λίσσας, μ' έφημερίδες, με περιοδικά, με λογιής λογιής μέσα. Όμως, τί έχει να κάνει; Μηγαρή τα παιδιά που πέσανε σ' αυτό μας το μεγάλο, τον ιστορικό τον πόλεμο, είχανε το ευτόχημα να πανηγυρίσουνε τίς νικες τους; Μετόσο με τί χαρά και με τί ευτόχια ξεψύχιζαν, με τί βεβαιότητα πως το πέτυχαν εκείνο που τους έστειλε στη μάχη με τόσο ένθουσιασμό. Έπειτα είχανε στο νού τους μια ζωή και μια ευτόχια άνωτερη από τη δική τους τη ζωή και την ευτόχια, είχανε στο νού τους την εύδαιμονία και το μεγαλειό της **πατρίδας** και γι' **αυτήν** απέθνησκαν. Έτσι κ' έσείς, μέσα στον άγώνα τόνπιό μεγάλο και πιο ιερό θάποθάνετε. Άλλοι είναι εκείνοι που θάπολάφουνε τους καρπούς των άγώνων σας. Γι' αυτούς τους άλλους, για τ'α χρυσά μας τ'α μέλλοντα, ως εξακολουθούμε να δουλεύουμε, να θυσιαζόμαστε, να γωνιζόμαστε. Έτσι γίνονται τ'α μεγάλα τ'α Έθνη.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Για να μπορέσει μια μοναρχική επικράτεια να καλοδιοικηθεί, έπρεπε το μέγεθός της να μετρηθεί με τίς δυνάμεις του κυβερνήτη της. Η κατάκτηση είναι εύκολότερη από την καλοδιοίκηση. Μ' ένα λαστό ίσαμε ένα δαχτυλάκι μπορεί κανείς να κινήσει άλάκαιο τον κόσμο: μα για να τον κυβερνήσει χρειάζονται πλάτες Ηρακλή.

I. I. ΡΟΥΣΣΩ

Ο ΠΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ

Άπό άρρώστεια που κυνηγάει τους καλλιτέχνες και λιώνει το σώμα τους πέθανε φτωχός στο πολιτικό νοσοκομείο των Άθηνών ο Βαγγέλης Παντόπουλος.

Άνθρωπος γεννημένος για κάθε τέχνη, ζουγραφική, γλυφτική, καταστάλεξε στο Θέατρο. Άμούστακο παιδί έπάτησε το σανίδι, παρουσιάστηκε ντροπαλός σε μια μονόπραχτη κωμωδία, έδωσε άμέσως τον τίπο, έκαμε τον κόσμο να γελάσει και να προφητέψει ότι μια ήμέρα θα φτάσει στα σύνορα της τέχνης του Θεάτρου.

Έρθε το κωμειδύλλιο κι άναδείχτηκε ο Παντόπουλος. Ο βρακάς της Άνδρου, ο καπετάν Γιακουμής της Ύδρας, ο μπάρμπα-Νικόλας της Πλάκας έβρηκαν τον άνθρωπό τους. Ο Παντόπουλος δημιουργικά και μελετημένα έδωσε τον πραγματικό τύπο. Χρόνια πολλά τώρα ο τύπος αυτός παρουσιάζεται από άλλους κωμικούς στον Έλληνικό κόσμο, κανένας δέν ξεφέγγει από το άχνάρι που έκοψε ο Παντόπουλος κ' έτσι ή επιτυχία είναι γενική.

Μετά το κωμειδύλλιο ήρθε ή Γαλλική κωμωδία. Έδωσε κ' έδω τον παραλημένο γεροντάκο της Παρισηής ζωής, το γεροντοπαλλήκαρο που κυλιέται στο Μουλέν Ρούζ με τίς ελαφρές γυναίκες.

Έίτανε μοναδικός για τους χαρακτήρες. Και το σπουδαιότερο, ποτέ δέν έίτανε ίδιος, πάντα έδειχνε κάτι ξεχωριστό, δημιουργημένο σύμφωνα με τη θέληση του συγγραφέα. Έίχε το μεγάλο προτέρημα, θεϊκό δώρο, να έχει το πρόσωπο λασιχένιο.

Μπορούσε από το δεξί μέρος του προσώπου να γελάει κι από το άλλο να κλαίει. Δάσκαλος του θεάτρου, άνοιξε σε πολλούς νέους το δρόμο της δουλειάς αυτής. Χρόνια πολλά έκράτησε την παντιέρα του θεάτρου ήρθ' εποχή, που τον έπνιγε ή δόξα, το χρήμα, τ'α άρθρα των έφημερίδων, οι φίλοι — που δ'ε θυμήθηκαν να πάνε ένα λουλούδι στις τελευταίες ήμέρες της ζωής του.

Οί συνθήκες του θεάτρου άλλαξαν. Νέα φινιάνια πετάχτηκαν. Η μόδα του θεάτρου τον έκρινε στάσιμο. Και όμως δέν έίταν άξιος για τέτοια τύχη. Πάντα ο Παντόπουλος είχε την άξία του κι ο κόσμος τον άγαπούσε. Είναι μυστήριο για τους πολλούς το βούλιαγμα του.

Όσοι τον έγνώρισαν από κοντά ξέρουν το μυστικό και δέν πρέπει τώρα που μ'ας άφησε να το κρύφουν. Μπορεί να έίτανε ή θρησκεία του. Ποιός ξέρει; Μια γυναίκα του έκλεισε το δρόμο και τον τράβηξε στα χωριά της Αιγύπτου, τον πήρε μακριά

Οι άλλοι πάλι ξεγιάτες, οι κατηχημένοι από τους Λεσάτες, τὰ δικὰ τους. Οι Σύβουλοι είναι συνεννοημένοι με τοὺς ἀφεντάδες καὶ μὲς κλέβουνε. Ν' ἀλλοτριῶνε λουτὸν οἱ Σύβουλοι. Καὶ στὴν ἀρχὴ τῆς καινούριας χρονιάς τοὺς ἀλάζανε. Ἐκλέβανε δυὸ ἀπὸ τοὺς κατηχημένους καὶ τρίτῳ τὸ Γιανελή. Ἔτσι πιά δὲ θὰ μπορούσαν οἱ ἀφεντάδες νὰ τοὺς γελίσσουνε.

Ἄν καὶ ἡ ἐπιχείρησι τοῦτη τῆ χρονιά πῆγε φάνα, τόσο φάνα ποῦ δὲ θὰ μπορούσε ὁ Παλιμίδης πιά νὰ παραιτιέται πὺς τὰ χρήματά του δὲν τοῦ δίνουν τόκο καλὸ, οἱ γκρίνιες δὲ λιγοτέψανε στὴ φάμπρικα. Ὁ σπέρκος ὁ κακὸς φήληκε σὲ χωράφι καλλιεργημένο καὶ γεννοβολοῦσε. Ἡ ἐργατικὴ ψυχὴ, δειλισμένη ἀπὸ τὰ παρασμένα, σκλαβομηνή πὺς ἀκόμα καὶ ὄχι καλύτερη ψυχὴ, καλοδέχτηκε τίς ραδιουργίες καὶ ἐδωλοπλίστενε ὅποια κακιὰ συμβούλῃ, μασκαφειμένη σὲ διαφέρο, τῆς δινότανε. Καὶ οἱ Λεσάτες θριαμβεῖανε.

Ὁστὸσο ὁ Λάμπρος, ποῦ τᾶβλεπε καὶ τᾶξερε ὄλ' αὐτὰ, ἀντὶ νᾶπογοιτενεῖ, τὸ ἐναντίο, ἔνιωθε τὴ δυνάμη του ν' ἀντρεῖται. Ἡ ἀντίρρησι τὸνὲ γιγάντωνε καὶ τόρα πιά, βλέποντας πὺς ὁ σκοπὸς του δὲπλάξε, ἀφοῦ ἔπρεπε νὰ δουλέψει διπλά, καὶ γιὰ νὰ προκόψει ἡ ἐπιχείρησι καὶ γιὰ νὰ λευτερωθοῦνε οἱ ἐργάτες του ἀπὸ τὴν ὀλέθρια ἐπίδρασι τῆς Λέσσης, βῆμα δὲν τὸ κουνούσε ἀπὸ τὴ φάμπρικα, μὰ ὅλη μέρα βρισκότανε καὶ, ἀνάμεσα στοὺς ἐργάτες, γλυκομιλώντας τοὺς, συμβουλευόντας τοὺς καὶ δειγνόντας τοὺς, μὲ πράματα, μεγαλύτερο διαφέρο, καὶ γιὰ τὴ δουλιὰ τοὺς καὶ γιὰ τὴν τιγὴ τοὺς. Ἄς σκλαφιζοῦνε, συλλογιζόταν, ἄς διουροῦν ὅσο θέλοῦμε. Νὰ δοῦμε. Ἐγὼ θὰν τοὺς πολέμω μὲ τὴν ἐργασίᾳ καὶ ἡ ἐργασίᾳ, δὲ γίνεται, θὰ νικήσει μιά μέρα, καὶ γλήγορα.

Τὰ βραδᾶκια μόνο ξαπώστανε λίγο, παγιάνοντες πότε σὲ σπῆτι τῆς Χάρης καὶ πότε τοῦ Καλή. Στῆς Χάρης μὰ-

Λέσση μὲς ! φώναξε δυνατὰ ὁ Ἀντρέας ποῦ βρισκότανε κί-ποσ ἀπόμερα.

Ὅλοι σκάσανε τὰ γέλια καὶ πρόωτη ἡ κα. Βῆτα. Ὁ Ἀντρέας ζύγωσε καὶ θαρρετῆ, σὰ νὰν τὴ γνώριξε χρόνια, τῆς εἶπε :

— Σὲ λίγο θάρθει καὶ ἡ κυρία μου !... Πὺς δὲν ἦρθε ἀκόμα !... Ξέρετε, ἔχω καὶ ὄμορφη, πολὺ ὄμορφη κυρία !... — Τὸ πιστεύω, τοῦ εἶπε, χαιρολογώντας ἡ κα. Βῆτα καὶ γιγίζοντας πρὸς τὸν κα. Φαρίδη τὸνὲ φώτισε σιγανὰ :

— Δὲ θάρθει ὁ κα. Καλῆς ; Καὶ ἦθελα...

— Δὲ θάρθει ! τῆς ἀποκρίθηκε σιγανόφωνα, σὰν μπιστευτικὰ, ὁ κα. Φαρίδης. Ξέρετε, αὐτὸς δὲν ἐγκρίνει τὸ ἔργο μὲς... ὄχι τάχα πὺς δὲν τὸ ἀνανωφίξει, μὰ ἔτσι ἀπὸ φουσκῆ του τσαναμπειτῆ !...

— Κρίμα ! Ὁστὸσο ὁ κα. Καλῆς...

Ἀκάλεστος μπίηκε στὴν κουβέντα ὁ Ἀντρέας, ποῦ λέουλα δὲν τοῦ ξέφυγε :

— Τὸ ἴδιο κάνει... Εἶναι δὲ ὁ σὺντροφὸς του, ὁ Ἀντρεφιώτης, ἡ ψυχὴ δὲ τοῦ ἔργου, τὸ ἄλλο ἐγὼ, νὰ ποῦμε, τοῦ Καλή... Μυαλὸ γερὸ... Ψέματα, Φαρίδη !... Τρέξω νὰ σᾶς τὸνὲ φέρω....

Κ' ἔφυγε βιαστικὰ.

— Μὴν τὸν ἀκούτε ! ξακολούθησε σιγανὰ καὶ μπιστευτικὰ ὁ κα. Φαρίδης. Ὁ Ἀντρεφιώτης δὲν εἶναι καὶ τόσο ἱρὸς, ἄν καὶ φίλος μου καὶ Λεσάτης ἀπὸ τοὺς πρώτους πρώτους, μὰ ὁ κα. Χαριτόβουτος, καὶ τὸνὲ λέμε ἔτσι τὸν κα. Ἀντρέα Φαρίδη ξηαιτίας τῆς γυναικῆς του, ποῦ τὴ λένε Χάρη, τὸνὲ θιμάξει καὶ τὸν παινάει γιὰ νὰ εὐχαιριστεῖ τὴ γυναικῆ του....

— Δὲ σᾶς καταλαβαίνω....

— Συναθισμένα πράματα ! Ὁ Ἀντρεφιώτης κορτεζῆσει τὴ γυναικῆ τοῦ Φαρίδη, καὶ λόγου του, ποῦ τὸ ξέρει, τὸνὲ θιμάξει γιὰ νὰ τὴν εὐχαιριστεῖ....

ἀφεντιά του νὰ περναίνει στή Λέσχη, ἀρχίνησε ἡ Λέσχη νὰ περναίνει στή φιάμπρκα καί νὰ χώνει τή μοῖφι της, τὴν ὄχι καὶ δολιχάθηρη, σὲ ὅλα τὰ ἐργαστήρια της. Οἱ Λεσκιές βιάθησαν μὲ τὰ σωστά τους νὰ τὴν παρλάσωσιν, --- τί, μαθές ; ἂ βρεῖ κανένα καλό, ἀπὸ μᾶς πρέπει νὰ βρεῖ καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν φορολάμπρο ! Νά δὴ ἡ ὄρα, νὰ κἀνουν καὶ τὰ μερμήγκια φτερά ! --- καὶ δουλεύοντας μὲ παιδευσμένη ὄρα δουλκόνουν πάντα οἱ ταπεινοὶ καὶ οἱ μακρόψυχοι, καταφέραν νὰ τραβήξουν μερικὸς ἐργάτες, λιγοστοὺς πάντα, μὲ τὸ μέγος τους, μοιλιᾶζόντας τους τὴν ψιχὴ μὲ τὴ δυσπιστία πρὸς τὸ Λάμπρο καὶ τοὺς συντρόφους του, πὸς τόχα τοὺς ἀποκοιμίζουνε μὲ τὸ νὰν τοὺς λέγε πὸς τοὺς ἔχουνε συντρόφους στὴν ἐπιχείρησι, ἐνῶ τοὺς ἔχουν ἀληθινὰ δούλους, σήκνοντάς τους ἕνα κομάτι ψωμί ἀπὸ ψυχρότητα καὶ κραιπνότητας τὸ μερικὸ τοῦ λιονταριοῦ γιὰ λόγον τους.

— Μὰ πὼς μᾶς κλέβουν, ἀφοῦ στὸ Σηβούλιο μᾶς εἶναι καὶ ἐργάτες σὺβουλοι, πὸν τοὺς ἐκλέγουμε μᾶς ;

— Ναι, τοὺς ἐκλέγετε σεῖς, μὰ κείνοι, οἱ τετραπέριτοι, τοὺς δωροδοκοῦνε μ' ἕνα ψήγυλο ἀπὸ τὰ κέρδητα καὶ εἶσι τοὺς στραβώνουνε καὶ δὲ βλέπουνε τίς κλεψίμες !

Καταφέριανε καὶ ἕνα ἄλλο, σημαντικώτερο οἱ Λεσκιές. Τὸ Σταμάτι Γιανελί, ἕναν ἀπὸ τοὺς πιὸ ξυπνοὺς καὶ ἐργατικοὺς ἐργάτες, πὸν γλήγορα πρόδωψε καὶ ἔφτιασε νᾶνα ἀρχιεργάτης σὸ ἐργαστήρι τοῦ σαπουνιῶ, τὸν τραβήξαν μὲ γαλιφιές στὴ Λέσχη καὶ --- σκέδιο τοῦ Φαρῖδι αὐτὸ --- τὸν καθίσανε καὶ Σὺβούλο. Ὁ καμμένος ὁ Γιανελὴς θαμπώθηκε ἀπὸ μὴ τέτια τμη. Ἀπλὸς ἐγγάτης αὐτὸς καὶ νὰ σοὺ καθίσει Σὺβούλος, μὲ τέτια διαλέγητὰ προσώπιατα, ὅλα ἕνα καὶ ἕνα ! Φωτιά λοιπὸ στὰ τόπια ! Ὅ, τι προσιτάξει ὁ καὶ Φαρῖδης καὶ οἱ ἄλλοι *συνάδεεργοι*. Καὶ τιποτένια πράγματα τὸν προστάζανε· νᾶνοῖξει τὰ μάτια του καὶ νὰ δεῖ τὴν μετρημπαντιὰ πὸν σὲ βιάσος τους γινότανε. Νᾶνοῖξει καὶ τὰ μά-

— Μὰ δὲν εἶτανε νάρθει ἐδῶ ;

... Καὶ θὰν τὴς συνέβηκε... Ἐξέρω καὶ γὼ !... Ὡςτόσο πᾶμε... Μὰ καὶ δὲν ἔρχεται τὸ βουνὸ σὲ μᾶς, τραβᾶμε μᾶς κατὰ τὸ βουνό... Ἔτσι ἔκαμε καὶ ὁ Μωάμεθ...

Καὶ κατεβήκανε μαζὶ. Λίγο ἔχανε προχωρήσει καὶ νά, ἡ Χάφι, σ' ἕν' ἀμάξι, ἀνέβανε στὴν ὁδὸ Πατησίων. Τοὺς εἶδε καὶ εἶπε τοῦ ἀμαξῶ νὰ σταματήσει. Ζυγώσανε.

— Σοῦ τὸν φέρνω ἀλυσοδεμένο !... εἶπε θριαμβεντικὰ ὁ Ἀντρέας.

— Λὲν εἶπαμε καὶ μὲ τὸ ζόρι !... ἀποκρίθηκε γελαστὰ ἡ Χάφι καὶ ἔδωσε τὸ χέρι της στὸ Λάμπρο. Λὲ μπαίνετε μέσα νὰ πᾶμε μαζὶ σπιτί,...

Μπήσανε. Ὁ Λάμπρος κάθισε πλάι της. Ὁ Ἀντρέας ἀντικαί.

Εἶπε τοῦ ἀμαξῶ νὰν τοὺς πᾶει ἀπὸ τὴ λεωφόρο Ἀλεξάνδρας καὶ ὄχι βιαστικὰ· σιγά σιγά τᾶλλα. Τέτια βραδιὰ ἀνοιξιάτικη ἄξιζε νὰν τὴ χειρῶνε. Στὸ δρόμο οἱ κουνβέντες τοὺς λιγοστές. Ὁ Λάμπρος θέλησε νὰ διακιολογηθεῖ γιὰτι ἔλειπε μερικὸς μέρες, ἡ Χάφι δὲ θέλησε νᾶκοῖσαι δικιο-λογίες.

— Καλέ, σὰς ξέρω ! τοῦ εἶπε. Κάθε τόσο ἔχετε καὶ σεῖς τίς χασοφεργαριές σας... Λὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά πὸν μᾶς ἀφίνετε στὸ σκοτάδι !

Καὶ γέλασε, ὄχι ὅμως τούτη τὴ φορά τὸ σαρκαστικὸ της τὸ γέλιο, μὰ ἕνα γέλιο γιομάτο γλόκα καὶ γηραιά. Ὁ Ἀντρέας μοναχὰ δὲν ἔννοουσε νὰ σταματήσει τὴ φλιναρία του·

— Τὸ ξέρω γιὰτι δὲν ἦρθες στὴ Λέσχη ἀπόψε... Φοβήθη-κες πὼς θὰ σὲ βάλει κάτου ἡ καὶ. Βήτα... Καὶ σ' ἔβαλε, κα-μηνὴ !... Ἡ καὶ. Βήτα εἶναι ὀμορφότερη ἀπὸ ὄνα... Ρόγα καὶ τὸ Λάμπρο πὸν ξεροστάλιζε ὄρα καὶ ὄρα σιμά της... ψέματα ;...

— Μὰ δὲν παύεις, καμηνέ ; Ὁφῆσι πὸν τὴν ἔχεις !...

— Βέβαια, νά πάψω, γιατί δὲ θεὸς νάκούσῃς τὴν ἀλήθεια...

Κ' ἔλεγε κ' ἔλεγε, μ' αὐτοὶ δὲν τοῦ ἀπαντοῦσαν. Μιροῦναι καὶ νὰ μὴ τὸν ἀκούσανε τί ἔλεγε. Μοναχὰ τὴν ψυχὴ τοὺς ἀκούσανε ποὺ τοὺς τραγουδοῦσε τόσο τραγούδια γὰρ καὶ κείνη τὴ φεγγαρολουομένη βραδιά. Μιὰ στιγμή ἀθελά ὁ Λάμπρος, ὁ ἓνα τρανταχτὴ τοῦ ἡμέτεροῦ, ἀγγιζέτω τὸ πρῶτον. Ἄν εἶχε τὸ κουράγιο νὰν τὸ κρατήσει, καὶ ὅμως λυγροῦσε νὰν τὸ φέροι σὰ γελῶντα του καὶ νὰν τὸ μοιροχέει μὲ δάκρυα καὶ μὲ φιλιά.

— Κρυόνω ! εἶπε σιγαρὰ ἡ Χάχη.

— Μιὰ ! Κ' εἶπαι τόσο γὰρ καὶ ἡ βραδιά...

— Μὰ τὸ κρῖο ποῖχεται ἀπὸ μέσα ! ψηθίγισε ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ δόντια τῆς καὶ ἔγυωσε περισσότερο τὸ Λάμπρο, γεφωμένη σκαθὸν ἀπάνου του.

Φτώσανε στίχοι τους, ἔχει κατὰ τὴν Πατέρα τοῦ Κολωνιαίου. Ἄνεβήκανε πάνω. Ὁ Λάμπρος κάθισε κ' ἔφυγε μαζί τους κ' ἔμεινε ἴσκιε τὰ μεσάνυχτα. Ἡ Χάχη δὲο γὰρ καὶ καλοσύνη κείνη τὴ βραδιά. Ὁ Λάμπρος ποτὲ ἄλλοτε δὲν τὴν εἶχε δεῖ ἔτσι καὶ τὸ καταχαϊρότανε.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸν ἀντάμωσε, κοινὰ τὸ μεσημέρι, ὁ Ἄντρεας.

— Ἐφῆεις, τοῦ εἶπε χροοῦμενα, τὴ χροοῖνὴ νύχτα ποτὲ δὲ θὰ τὴν ξεχάσω... Ποτὲ δὲν τὴν εἶχα δεῖ τὴ Χάχη τόσο θεγιῦν σὲ μένα... Ἀπὸ τὸ χροοῖσά σὲ σὲνιά, φίλε μου,.... Ἀπὸ σου ἔργο εἶναι !...

Ὁ Λάμπρος θάφθηκε τοῦ τοῦ ἀδειάσανε ἓνα μαστέλλο παγωμένο νερὸ κατὰσάκια καὶ πύγωσε, μὴν μαροφώντως οὔτε τὸ στόμα του νάνοιξει. Γι' νάπληθῆσαι ὁ ἀδόνει τὸν ἡλίθιο :

ΣΤ'

Πετώσανε περὶ τοῦ ἐννιά μηνῆς ἀπὸ τότε ποὺ ἡ κ. Βήτα τίμησε μὲ τὴν ἀξέχαστη ἐπίσκεψή τῆς τὴν « Ἐργατικὴ Λέσκη » καὶ οἱ Λεσκιῆς σὲ κάθε συντηχὰ τους γι' αὐτὴν τὴν περιφρητὴ βήτα μιλῶσανε καὶ συζητοῦσανε. Μὰ καὶ τί ἄλλο εἶχανε νὰ ποῦνε καὶ νὰ κάμουνε ; Ὁ Λάμπρος εἶχε πάθει ὀδοντοδύλου πιά νὰ παγαῖναι στὴ Λέσκη. ἔβλεπε ποὺ δὲν εἶχε καμιά δουλιὰ καὶ μέσα. Ἐβλεπε καὶ τὴν ἄλλο κείνον πῶλεπο ποὺ κρυφὰ εἶχε ἀνοίξει στὴ Λέσκη γιὰ τὸ ἔργο του. Οἱ Λεσκιῆς ἄμα κουράζονται, οἱ ἐρίφιδες, συζητοῦσανε γιὰ τὴ βήτα τῆς κ. Βήτα, ἀνοίγανε συζήτηση γιὰ τὴ φάμπρικὰ τους καὶ τὴν κωλολογοῦσανε, πῶς τόχα βλάφτει τὸν ἀγῶνα, πῶς δὲ σπινθέρει, μὰ τὸ ἐναντίο ξεμεταλλεύεται ἀσυνείδητα τοὺς ἐργάτες, πῶς κερδοῦ πιά νάφθισον τὴν ἐπιφλοαυτικότητα κατωμέδος καὶ νὰ πῶνε στὴ φάμπρικα νάνοίξουνε τὰ μάτια τῶν ἐργατῶν, δείχνοντάς τους μὲ τί βραυδιὰ μέσα τοὺς ἀποκοιμίζονε γιὰ νὰν τοὺς τῶνε τὸν ἴδρωτά τους, καὶ ἄλλα τέτω κωροφῆσά. Καλὸ δὲν μοιροῦσανε νὰ κάμουν, τὸ καλὸ λοιπὸν ὡς γαλάσανε. Δουλιὰ καὶ αὐτὸ.

Ὁ Λάμπρος τὰ μάθαινε ὅλα ἀπὸ τὸν Ἄντρεα καὶ ἀπὸ ἄλλους, ἔβλεπε κιάνας μὲ τί δουκοῖστικα τὸν δεχόντουσαν ἄμα πηγαῖνε καμιά φορὰ στὴ Λέσκη, κ' εἶται τόσοιπε μιά καὶ καλὴ. Εἶχε δῖκο ὁ Κυλῆς. Ἀπὸ τέτω σφρηγοφωλιὰ δὲν μοιροῦσε ποτὲ νὰ βρεῖ κιάλο. Κακό, μάλοισα. Μὰ οἷνε δὲ καὶ κακό, ἀφοῦ καὶ τὸ κακό χροοῖστικα δουλιὰ καὶ οἱ Λεσκιῆς μόνο σὰ λόγια χανόντουσαν. Τὴ δουλιὰ του λοιπὸν καὶ ἄς πῶνε νὰ κωροφῆσονται. ποῖος τοὺς λογαριάζει :

Ἐδῶ ὅμως σὰ νάπρεπε ὄξω ὁ φίλος. Ἄ δὲ λογαριάζε τοὺς Λεσκιῆς, τὸν λογαριάζανε κείνω, καὶ ἔιν εἶχε πῶλεσι ἡ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. γρ. 12,50.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (1 δρ την τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συντρομητής ἄ δὲν προπληρώσει τὴ συντρομή του.



20 λεπτά τὸ φύλλο.—Τὰ περασμένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας διπλὴ τιμὴ.



Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίόσκια, καὶ στὶς επαρχίες στὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ἀπὸ τὴ θεατρικὴ κίνησι, ἀναγέννησι, μπόρει νὰ πε κανένας, κ' ἔτσι ἐβούλιαξε τὴν ἐποχὴ ποὺ ἄλλοι χωρὶς ἐνόχλησι καὶ ἀντίπαλο ἔχτισαν τὸ παλάτι τῆς δόξας τους. Ἡ γυναίκα αὐτὴ εἶταν θεατρικὴ νοῦλα καὶ ὅμως ὁ δάσκαλος Παντόπουλος τὴν ἔλεγε **τρανὴ καλλιτέχνηδα!!!**

Ὅταν ἐνοιωσε τὸν ἑαυτὸ του κάτω στὸν πάτο τῆς θάλασσας, τότε ἐζήτησε νὰ ξεφύγει ἀπὸ αὐτὸ τὸ **γραπώμα** τῆς γυναίκας. Τὸ κατάφερε, ἐξέφυγε καὶ μὲ πολλοὺς κόπους ἔφτασε ἀπάνω στὴν ἐπιφάνεια. Εἶτανε ὅμως ἀργά. Τὰ νερὰ τὸν εἶχαν πνίξει. Ἀπάνω στὰ κύματα ἐδρέθηκε ἕνα πτώμα.



Τὸν εἶχ' ἀνταμώσει στὸ 1908 στὴ Θεσσαλονίκη. Τραβοῦσα γιὰ τὸ Μοναστήρι μὲ μύριους φόβους. Ἐνα ἔγγραφο ἐκρούδα μέσα στὰ παπούτσια μου. Ἡ Τουρκιὰ τότε εἶχε τοὺς χαφιέδες τῆς παντοῦ. Στὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ εἶδα δυὸ φάτσες ὑποπιτες κ' ἐγύρισα στὸ ξενοδοχεῖο τῆς «Μητρόπολης».

— Δὲν ἔφυγες ; μού εἶπε.

— Ὅχι.

— Γιατί ;

— Αὐτὸ καὶ αὐτό.... Ἐχεις τίποτα νὰ διαβάσω νὰ περᾶσ' ἡ νύχτα ;

— Ἐνα λουκουμι γιὰ σένα....

Ἰβρίζοντας ἀπὸ τὴν κάμαρά του μούφερε ἕνα

μυζέλι. Διαβάζω : «Ζωὴ καὶ Ἀγάπη στὴ Μοναζιά» τοῦ Ψυχάρη μας.

Αὐτὸ εἶναι ἀρκετὸ νὰ δείξει ὅτι ὁ Παντόπουλος, ὁ μεγάλος αὐτὸς καλλιτέχνης τοῦ θεάτρου μας, ἐλάτρεβε τὸ δάσκαλο. Ἐδιάβαζε μὲ λαχτάρια τὰ βιβλία του κ' ἐβρηθοῦσε τὸν ἀγώνα.

Τὸ γράφει αὐτὸ ὁ δάσκαλος στὸν πρόλογο τοῦ «Ρωμαϊκοῦ Θεάτρου».

Οἱ μεταφραστές τοῦ πήγαιναν ἔργα στὴ μακαρονίστικη. Ὁ Παντόπουλος τὰ μεταφράζε στὴ δημοτικὴ μας κ' ἔτσι τὸ ἔργο εἶχ' ἐπιτυχία. Τέσσερα χρόνια στὴ γραμμὴ μετάφραζε στὴ δημοτικὴ ἀπὸ τὴ Μιστριώτικη κωμωδίες καὶ δράματα.

Στὴ «Λευκούλα» στὸ στόμα τοῦ πατέρα εἶχε βάλει τὴ λέξη «δρωτάρι». Πατέρας ἀγράμματος, ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, ἔπρεπε κατὰ τὸ μεταφραστὴ νὰ πεῖ «ιδρωῖτα». Ὁ Παντόπουλος ἐβρήκε τὸ «δρωτάρι», ἔφτιασε τὴ μετάφραση κ' ἔτσι τὸ ἔργο παίχτηκε. Ἡ ἐπιτυχία μεγάλη. Στὴ Σμύρνη τοῦ ρίχτηκαν οἱ ἐφημερίδες γιὰ τὴ λέξη. Ἐδημοσίεψε στὴν «Ἡμερησία» μιὰ ἀπάντησι μὲ λίγα λόγια. Αὐτά :

«Δὲν ἔχω καιρὸ νὰ γύσω τὸ δρωτάρι μου καὶ νὰ σὰς κάμω ἰδιαιτέρο μάθημα γλωσσικὸ. Ἐλάτε τὸ βράδι στὴν παράστασή μου καὶ θάκοῦστε καὶ ἄλλα».

Αὐτὰ καὶ ἄλλα δείχνουν ἕνα δυνατὸ ἐργάτη τῆς γλώσσας ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ σχολεῖο τοῦ θεάτρου γιὰ νὰ φωτίζει τὸν κόσμο. Ἡ δημοτικὴ ἔχασε ἕνα στρατιώτη, ὁ ὁποῖος ἐπολέμησε πιστὰ καὶ ἀνοιξε τὸ δρόμο στὸ θέατρο.

Ὁ Παντόπουλος στὸ ζήτημά μας ἔδωσε ἕνα μέρος τῆς ζωῆς του, ἐχτύπησε κατακέφαλα τὴ μούχλα τῶν μεταφραστάδων καὶ ἔκαμε τὸ θέατρο ἀπὸ ξενοδοχεῖο τοῦ ὕπνου, κοινωνικὸ σχολεῖο.

Ὁ πόνος μας γιὰ τὸ χαμὸ του εἶναι μεγάλος.

Αὐτὸς ποὺ ἔγραψε τὸ κωμικὸν Ζουλαχμάκι, μὲ τὴ βαθύτερή του ἔννοιαν, τὴ γλωσσικὴ κωμωδία, τὴν τσουχτερὴν σάτυρα τῆς γραμματικῆς, ἀξίζει ἕνα μνημόσυνο πνευματικὸ, σὰν καὶ αὐτὸ ποὺ τοῦ γίνεται τώρα στὶς στήλες τοῦ «Νουμά».

Δὲν πιστεύω, τώρα ποὺ θὰ μάθουν τὰ τοιαῖα τοῦ Μιστριώτη ὅτι ὁ Παντόπουλος δοῦλενε γιὰ τὴν ἰδέα μας, νὰ τοῦ ἀρνηθοῦν τὸν τίτλο τοῦ : «θεοῦ τοῦ γέλιου».

Κέρκυρα 17.10.913

M. A. ΡΟΔΑΣ

— Καινούριο δράμα τοιμάζει ὁ κ. Σπ. Μελάς. Θέμα του θάνατος τοῦ Γλασσικὸ ζήτημα καὶ ἀν κρίνει κανεὶς ἀπὸ τὴν ὑπόθεσίν του, ποὺ μᾶς τὴ διηγήθηκε, τὸ δράμα αὐτὸ θὰ σημειώσει ἐποχὴ. Τὸ δράμα του τῶχει ἔτοιμο σκεδὸν ὁ κ. Μελάς καὶ λογαριάζει νὰν τὸ δώσει τὸ ἐρχόμενο καλοκαίρι.

ΤΑ ΙΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

“Αν μπορούσε ν’ αφιερωθεί κι αυτό σε κάποιον, θά τάφιερωνα στο «*χύδην λαφ*» που νομίζει για έχτρους του μονάχα τούς Βουλγάρους και τούς Τούρκους.

“Από τόν καιρό που γίνηκα δημοτικιστής, εὖ βρίσκω ἡσυχία μέσα στὸ σπίτι μου. Ἄνθρωπος δικός μου καθαρεδουσιάνος, γιατί είναι ἡλικιωμένος και φοβερά φανατικός, γιατί διαβάζει ἐκκλησιαστικά βιβλία, μὲ ἔχει καταντήσει βραχνός! Φοβάμαι κάθε κουβέντα, γιατί δὲ ξέρω πῶς διάβολο κατασταλάζει σὲ γλωσσοφάγωμα! Καὶ τί γλωσσοφάγωμα! Ξεφυτρώνει τὸ Εὐαγγελικό, ἡ θεία καθαρεύουσα τῆς Ἁγίας Γραφῆς πὸ προσπαθᾶμε νὰ χαλάσουμε, οἱ ἀφορισμοὶ τῆς Ἐκκλησίας και ἕνα σωρὸ τέτια. Εἶχα ἀπελπιστεῖ, ἔτσι γιὰ νὰ τὸν πείσω, ἀλλὰ γιὰ τὸ καθημερινὸ φόρτωμα πὸ μου γινότανε, προσπαθώντας καλὰ καὶ σώνει, νὰ μὲ σώσῃ ἀπὸ «τὴν ὁδὸν τῆς ἀπώλειας!»

Ἄω και λίγες μέρες, μὸ ἔδωσαν τὸ φυλλαδάκι τοῦ κ. Μανώλη Τριανταφυλλίδη «Τὰ Εὐαγγέλια κι’ ὁ Ἄτικισμός». Τὸ διάβασα, ὑπογράμμισα τὸ μέρος πὸ ὁ Ἅγιος Σπυρίδωνας τσακώθηκε μὲ τὸν καθαρεουσιάνο Τριφύλιο, γιατί ἔλεγε τὸν «Κράββατον» «Σκίμποδα», και ἀνοιχτὸ τὸ ἔβαλα κρυφὰ ἀπάνω στὸ τραπέζι τοῦ καθαρεουσιάνου μου.

Τὸ εἶχα ξεχάσει.

Χτές, ἐκεῖ πὸυ διάβραζα, ἀνοίγει δίπλα μου ἡ πόρτα και μὸ παρυσιάζεται: πάλι, σὸν κατασουφιασμένος, κρατώντας στὰ χέρια του ἕνα θεόρατο δεμένο παπαδίστικο βιβλίο τὸ «Πηδάλιον τῆς Ἐκκλησίας!» δηλαδή «Ὅλοι οἱ ἱεροὶ και θεῖοι κανόνες τῶν Ἁγίων και πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν και Τοπικῶν Συνόδων κτλ.κτλ.» ἐκδόση Ἄντ. Στ. Γεωργίου τοῦ 1886, μὲ ἐπίσημη ἀναγνώριση ἀπὸ τὴν Ἱερὴ μας Σύνοδο κτλ.

Φαντάσου τὴν τρεμουλα μου! Κατάλαβα, ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία πὸυ θὰ γινότανε, θάταν ἀπάντηση στὸ φυλλαδάκι πὸυ βρήκε στὸ τραπέζι του. Ὡχ! ἀφορισμούς, βρισιὰς στοὺς μαλλιαρούς κι ἀσκοπεὺς συζητήσεις και χασομέρια ἀπὸ τὴ δουλιὰ μου.

Τὰπίθωσε μπροστά μου ἀπάνω στὰ χαρτιά πὸυ ἔγραφα και στέκοντας ὀρθὸς ἀπὸ πάνω μου, ἀνοίξε τὸ μεγάλο δξώφυλλο, γύρισε μὲ προσοχὴ τὰ χοντρά μεγάλα φύλλα, σταμάτησε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πρώτες σελίδες και δείχνοντας μὲ τὸ δάχτυλό του, «Διάβασε δῶ», μὸ λέει ἐπιταχτικά.

Και διάβραζα ἄθελα αὐτά:

Ἰσον ἀπαράλλακτον τοῦ Πρωτοτύπου Ἱεράμματος τοῦ Πατριάρχου Κων)ως Νεοφύτου τοῦ Ζ’.

«..... Κατὰ τὴν πρώτην ἡμῶν Πατριαρχείαν προσηνήθη ἡμῖν τουτὶ τὸ νεοτύπων Κανονικόν... Ἐπί σκοπῷ ἵνα θεωρηθὲν και ἀνακριθὲν τύποις ἐκδοθῆ εἰς κοινήν τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν ἀνεκοινώσαμεν λοιπὸν τὰ περὶ τῆς Βίβλου τοῖς τότε ἐνδημοῦσι και συνεδριάζουσι πανιερωτάτοις Ἀρχιερεῦσι πάντων δὲ σιναεισοάντων, μόνος ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενωθῶς Πατριάρχης πρώην Κωνσ)ως Κύρ. Γεράσιμος, Δέρκων ὄν τῷ τότε, σὸν αὐτῷ δὲ και ὁ πρώην Λαρίσης Μελέτιος, εἰς μὲν τὴν θεωρίαν ἐνέδωκαν, τύποις δὲ ἐκδοθῆναι ἀντέφησαν, προτείναντες, ὅτι οὐ δεῖ τὰ κανονικά τῆς Ἐκκλησίας περὶ φράσει ἐκδιδόσθαι, ἵνα μὴ τὰ των ἱερῶν Κανόνων **γνώριμα γίνωνται τῷ χύδην λαφ**. Ἄλλ’ ἡμῶν ἀντικρουσασμένων, ὅτι εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει οὐκ ἔδει ὄλως οὐδὲ τῇ Ἑλλάδι φρονῆ ἀπαρχῆς τοῖς ἱεροῖς ἐκδοθῆναι κανόνιας, καθότι **τῷ τότε καιρῷ καθομιλουμένη ὑπῆρχεν αὐτῇ και αὐτοῖς τοῖς βαναύσοις και χειροτέχνοις** ταῦτα (φωμέν) ἡμῶν ἀντικρουσασμένων, μάταιος ὁ ἐκείνων λόγος και ἀνίσχυρος ἀπεδείχθη...»

Μόλις ἔφτασα ἐδῶ, ἔστρεψα τὴν καρέκλα μου και μὲ γέλοια τοῦ λέω. «Τὰ βλέπεις λοιπὸν πὸυ στάλεγα».

Δὲ μίλησε. Ἐφυγε λυπημένος. Οἱ σκουργιασμένες πλακτικὲς ἰδέες, εἴτανε πιά σαρακοφαγωμένες ἀπὸ τὶς συζητήσεις τόσο καιρὸ και τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα τὸν τάραξαν, τὸν ἐρέθισαν και τὸν ἔκαναν νὰ ψάξῃ ἀμέσως, νὰ διαβάσῃ τὰ ἱερά του βιβλία και ἀπὸ αὐτὰ νὰ ξαναζωντανέψῃ τὴν πίστη του και νὰ ἐξαγνιστῇ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία και τὸν πειρασμό, πὸυ τοῦ μπῆκε μέσα του. Μὰ ψάχοντας, βρήκε τοῦ Πατριάρχῃ τὸ γράμμα τὸ ἐπίσημο και ἀποσφωριάστηκε ἡ πίστη του γιὰ τὴν ἅγια ὑπόσταση τῆς καθαρεύουσας!

Τὸ μεσημέρι στὸ τραπέζι, μὸ ἔλεγε, μὲ ἡσυχὸ πιά τόνο, ὅτι ἔχουμε δικαιο οἱ δημοτικιστεῖς, γιατί τώρα βλέπει καθαρά, ὅτι οἱ γραμματισμένοι γιὰ νὰ μὴ τοὺς καταλαβαίνῃ ὁ «χύδην λαφ», θέλουνε νὰ τὸν κρατᾶνε στραδὸ μὲ τὴν ἀκατανόητη και ἄψυχη αὐτὴ γλώσσα, γιὰ νὰ τοῦ τὴν ἐξηγᾶνε ὅπως τοὺς συμφέρει και νὰ τὸν κοροϊδεύουνε.

«Μὰ εἶναι και λογικό, μὸ λέει, σὰ σὲ συμπέρασμα, ὅτι ὅλα τὰ ἱερά κείμενα γράφηκαν στὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ».

M. ΓΚΙΩΝΗΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Ο ΝΟΥΜΑΣ. Βρέθηκε επίτελους κ' ένας τίμιος, άντρας, πού δὲ φοβήθηκε νὰ κηρύξει δημόσια τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ χαρακτηρίσει τίμια καὶ φωτεινὰ τὸ ἔργο τοῦ «Νουμά». Στὸ τελευταῖο φυλλάδιο (σελ. 293) τῆς Συμφωνικῆς «Νεότης», ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους δημοσιογράφους τῆς Συμῶνης, ὁ κ. Γ. Γ. Ἀναστασιάδης, γράφει τὰκέλους :

«... Ὁ «Νουμάς» εἶναι ὁ μεγάλος ἐπαναστάτης πού χτύπησε κατικέραφα τὴ σαπίλα, τὴ γαγγραινώδη προγονολατρεία, τὴς ψεύτικες ἀξίες, μ' ἕνα λόγο, ὅτι ἀργότερο ὠνομάσθηκε «φαιλοκρατία». Στὴ φτώχεια τοῦ τὸν ἔβριζαν ὡς πληρωμένο, μὰ ἐκεῖνος μὲ ἀξιοθαύμαστη ἐπιμονὴ ἐξακολούθησε νὰ παρασκευάζει τὴν ἐθνικὴ ἐπανάσταση. Νέος Πρόδρομος, ἐτοίμασε τὸ δρόμο τοῦ Βενιζέλου καὶ ἔφερε τὸ Ἔθνος στὸ Γουδί, στὸ Κιλκίς, στὴν Καβάλλα. Ἄν φυλλομετρήσει σήμερον τοὺς τόμους τοῦ ἑνὸς ἀπροκατάλυτος κριτῆς θὰ ὁμολογήσει ὅτι ὁ «Νουμάς» ἔχει δίκιο νὰ κληθεῖ πὼς εἶδε καὶ ἐτοίμασε ἐκεῖνο πού οἱ κατήγοροὶ τοῦ μάλιστα κατώρθωσαν νὰ δοῦν πολὺ ἀργότερον στὸ Γουδί.

Συμῶνη

Γ. Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ



ΚΙ ΑΛΛΟ ΘΥΜΑ. Καὶ νά, πού καὶ ἡ καημένη ἡ «Νεότης» τῆς Συμῶνης, μᾶς δηλώνει μὲ τὸ τελευταῖο φυλλάδιό τῆς πὼς δὲ θὰ ξαναῤῥγει πιά. Θύμα κι αὐτὴ, καθὼς μᾶς τὸ ξομολογιέται, τῶν κλονιέρηδων τῆς Ἰδέας. Γιατὶ δυστυχῶς, ἔσο πληθαίνουν οἱ δημοτικιστὰδες, πληθαίνουν καὶ κείνοι πού φαντάζονται πὼς σώνουμε μοναχὰ οἱ εὐκὲς τους καὶ τὰ λόγια τους τὰ παχιά γιὰ νὰ βαστήξουνε στὴ ζωὴ ἕνα φύλλο δημοτικιστικὸ, πού ἐλοῦθενες πολεμῆται. Στὰ «Χωρὶς γραμματόσημο» τοῦ περασμένου φύλλου σὰς ξομολογήθηκαμε μερικὰ ἀπὸ τὰ δικά μας. Ἔρχεται τώρα κ' ἡ «Νεότης» νὰ μᾶς δηλώσει πὼς αἰτία πού παύει εἶναι : «ἡ ἀδιαφορία πού ἔδειξαν στὸν ἀγῶνα μας οἱ πιότεροι ἀπὸ τοὺς φίλους, τοὺς ὀπαδοὺς, τοὺς θιασῶτες, τοὺς ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΕΣ μ' ἕνα ὄνομα· δὲν ἔκαναν τὸ στοιχειωδέστερο χρέος τους, νὰ πληρῶνουν τὴν τιποτένια τους συντροπή».

Καὶ συλλογιζόμεστε — κληρὸς πιά νὰν τὰ λέμε τὰ πράματα ! Ἀνάγκη εὐλικρινείας ! — πὼς ἂν ἔλοι οἱ κύριοι, πού θακροῖζονε στὸ τελευταῖο φυλλάδιο γιατί σταματάει ἡ «Νεότης», βιάζανε ἕνα δεκάρικο ὁ καθένας τὸ μῆνα ἀπὸ τὴν τσεπούλα του, καὶ

ἡ «Νεότης» δὲ θὰ σταματοῦσε καὶ θάχανε διάφορα καὶ τὰ δάκρια τους.

Ἡ δόλια ἡ «Νεότης» κατηγορήθηκε καὶ ὡς πλερωμένη, πὼς δηλ. τὴ συντηροῦσαν οἱ πλούσιοι δημοτικιστὰδες. Ψέματα κι αὐτὸ. «Εἶναι ἀλήθεια, γράφει, πὼς ὁ κ. Πάλλης μᾶς ἔταξε τὴ χρηματικὴ του βοήθεια, δὲν τῶκαμε ὅμως γιὰ λόγους πού εἶναι περιττὰ καὶ νὰν τοὺς ἀναφέρουμε».

Ἡδὲ χωρὲς' τῆνε κι αὐτὴ. Καὶ στὰ δικά μας τώρα.



ΧΑΡΑΧΤΗΡΑΣ. Ὁμὰ καὶ τσεκουράτα τὰ εἶπε σ' ἕνα γράμμα τῆς (Κοίταξε «Ἐφημερὶς» 22 Ὀκτωβρίου 1913, σελ. 1, στήλη 6) ἡ δ. Γ. Λαμπέρη, πού σπούδασε μουσικὴ στὴ Γερμανία (τὸ διπλωμά τῆς εἶναι ὑπογραμμένο ἀπὸ τοὺς ξακουστοὺς Βέγερ, Χόφμαν καὶ Σίφ) καὶ μᾶς ἔδωσε κίβλας σημάδια τοῦ ταλέντου τῆς στὴ σύνθεση. Κάτι, φαίνεται, εἶχε γράψει ὁ φίλος Ξενόπουλος γιὰ τὴ δ. Λαμπέρη, πὼς εἶχε δηλ. χρέος ὁ κ. Νάξος νὰ τὴν πάρει καθηγήτρα στὸ μουσικὸ τοῦ Πρωτανεῖο (ἢ στὸ «Ῥαδιουργεῖο» του, ἔπως ὀνόμασε κάποιος κάποτε τὸ Ὀδεῖο) ἔπου τόσες μουσικὲς ἀσημότητες καὶ πρώτα πρώτα ἡ ἀφεντιά του, σιτίζονται, καὶ ἡ δ. Λαμπέρη ἀναγκάστηκε νὰ διαμαρτυρηθεῖ. Καὶ λέει, μαζί μὲ ἄλλα λόγια μεστὰ καὶ γενναῖα :

«... Γιὰ σκεφθῆτε ἀλήθεια τί θαῦμα ἂν κατώρθωσαν νὰ μὲ μπάσουν ἐκεῖ μέσα χωρὶς νὰ θέλω. Μὰ καὶ νὰ τὸ κατώρθωσαν νὰ μὲ μπάσουν, θὰ ἔβγαῖνα ἀπὸ τὴν ἄλλη πόρτα, κ. Ξενόπουλε, τὴν στιγμὴν πού θὰ μ' ὑφίαν ἐλευθερῆ».

Ἐγὼ ἤλθα ἐδῶ διὰ νὰ τακτοποιήσω τὰς ὑποθέσεις μου καὶ νὰ φύγω. Πὼς φαντάζεται ὁ κ. Ξενόπουλος, καὶ ἴσως καὶ ἄλλοι ἀκόμη μαζί μὲ αὐτόν, ὅτι μία θέσις εἰς τὸ Ὀδεῖον τῶν Ἀθηνῶν ἢ μ' ἔκαμνε νὰ βάλω κατὰ μέρος ὅλα τὰ ὄρατα ἵνερα, τὲς ἐλλπίδες, τὴν φιλοδοξίαν μου, μὲ μίαν λέξιν νὰ διπλώσω νὰ φτερά μόν, ν' ἀλλάξω τὸ πρόγραμμα τῆς ζωῆς μου ! Μίαν τέτοιαν θέσιν οὔτε ἐξήγησα ποτέ, οὔτε μοῦ προσεφέρθη. Ἄν μοῦ προσεφέρετο, δὲν θὰ τὴν ἐδεχόμην, οὔτε ἀπὸ τὸ ἐδῶ Ὀδεῖον, οὔτε ἀπὸ κανένα ἄλλο Ὀδεῖον τοῦ κόσμου.

Τὸ εἶπα τόσες φορές καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω ἄλλη μιά ἀκόμη — δὲν σκοπεύω νὰ διδάξω, — οὔτε τώρα οὔτε ποτέ, οὔτε εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὔτε σὲ κανένα ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου, — ὁ προσορισμός μου εἶναι ἄλλος.

Ἐγὼ τὴν ἰδέαν πὼς ἕνας καλλιτέχνης αὐτοκτονεῖ τὴν στιγμὴν πού γίνεται δάσκαλος, καὶ — ναὶ μὲν ἡ ζωὴ εἶναι δυσάρεστος, ἀλλὰ δὲν ἀπεφάσισα ἀκόμη ἐντελῶς ν' αὐτοκτονήσω, — δταν καμμιά φορά τὸ ἀποφασίσω, ὑπάρχουν τόσοι τρόποι... Διατί νὰ προτιμήσω τὸ Ὀδεῖον Ἀθηνῶν;

Νά, θάρρος γνώμης καὶ νά, χαρακτήρας, πού ἀξίζει ἀληθινὰ νὰν τὰ ζηλέψουνε κι ἄντρες ἀκόμα !



ΤΑ ΠΙΣΩ ΜΠΡΟΣ. Μαλλιαρὸι λοιπὸν καὶ οἱ

νέοι της «Ποιητικής έκδοσης»: έτσι το θέλουμε μερικές 'Αθηναϊκές φημερίδες, που κάθονται και ερωτεύονται και βρίζουν τα παιδιά, γιατί γράφουν τα τραγούδια τους σε δημοτική γλώσσα, κι όχι στη γλώσσα του κ. Παγανέλη. Σήμερα είναι αποδειγμένο πιά και παραδεγμένο πως κάθε νέος που νιώθει κάπως από Τέχνη, είτε πεζά γράφει είτε στίχους, θάν τὰ γράφει σε δημοτική γλώσσα: και σε λίγα χρόνια, μὰ πολύ λίγα, κι όλες οι φημερίδες μας θὰ γράφονται δημοτικά, αφού 'ελ' οι νέοι που δουλεύουν σήμερα σε φημερίδες και που θάν τις διευτύνουν αύριο μεθαύριο, είναι δημοτικιστάδες, κι από τους φανατικώτερους. Τι κάθονται λοιπόν κι άεροκαπανίζουμε οι φημερίδες, ζητώντας νὰ φέρουμε τὰ πίσω μπρός :

ΕΝΑΣ ΤΙΜΙΟΣ ΠΑΤΕΡΑΣ

Ο Κωσταντής το πήρε κατάκαρδα που ο σπιτονοικοκύρης του του είπε πως το άπανου πάτωμα το νοίκιασε σε κοκκότες.

Να σου πω, κύρ-Μανώλη, εγώ δε θα κάνω το κορίτσι μου περιμαντόνα μ' αυτές που μου κουβάλησες.

Μέσα σε μιὰ ταβέρνα του Μεταξουργείου καθόντουσαν κ' οι δυο άπανου σε κόκκινα σκαμνιά πιάνοντας με τὰ χέρια τους όλόκληρο το γύρο ενός έξστρωτου τραπεζιού, που δεν είχε τίποτα άλλο από δυο ποτήρια γιομάτα κοκκινέλι, το κατσαράκι κ' ένα πιάτο με ζεστές μαρίδες. Ο κύρ-Μανώλης αφού βούτηξε στην άλατιέρα μιὰ μαρίδα, βάνοντας τηνε στο στόμα του, χαμογέλασε κάτου από τὰ μουστάκια του, που τὰ σφούγγιζε ύστερα με το άπανου μέρος του χεριού, έτοιμος για νάπαντήσει στη διαμαρτυρία του φίλου του. Αύτός όμως ξακολούθησε με πιό πείσμα χτυπώντας το χέρι του στο τραπέζι και κοιτάζοντας τονε με μάτια κόκκινα και όγρά από το πιότό. Μάζωξε τὰ φρύδια του κ' έφούσκωνε, έπειδή, βλέπεις, τον έπνιγε το δίκιο:

Αύριο πρωί-πρωί εγώ φεύγω, κ' έλα να πάρεις τὰ κλειδιά του μπορντέλλου σου. Όρίστε κόσμος, χάλια... άσ' το διάλο! Αφ' τον καιρό που κλείσανε εκείνα εκεί κάτου, γιομίσανε τον τόπο οι παλιογυναίκες και σαν τις βρωμόμυγες βουζούνε μες στ' αυτιά μας. Φύλαξε λοιπόν το κορίτσι σου, αν μπορείς, τη γυναίκα σου, την άδερφή σου από τέτοια πανούκλα. Άμ εσύ, βρε γεροκολασμένη, τί σου ρηε ενώ εΐτανε τόσο ήσυχη και παστρικά ή γειτονιά μας, να τηνε λερώσεις; Έτσι τέπαθα και στην

όδη Σόλωνος: μὰ δε μούφταιγε τουλάχιστο ο νοικοκύρης. Εΐχα τους δαντηδες, τὰ φοιτητάρια, που χαλούσανε τον κόσμο με τὰ λα-μινόρε τους, και δεν κόταγε ναρθει κορίτσι το βράδι από τη δουλιά του, δίχως να το πειράζουμε. Εΐπα κ' εγώ ναλλάξω γειτονιά, να κοιμάμαι, άδερφέ, τη νύχτα και να είμαι και ήσυχος. Γυναίκες είναι με μακρυα μαλλιά και λίγα μυαλά: τί περιμένεις; Κ' ήβρα την άφεντιά σου, ένα νοικοκύρη με υπόληψη: που ναξέρα πως θα μούδαινες τη φοιτιά πάνω στο κεφάλι μου. Τι παράδειγμα θα πάρει ένα κορίτσι δέκα-τριών χρονών σα βλέπει αγαπητικούς, και μιλάει με δαυτες; Εγώ μ' έλη μας τη φίλια φεύγω την αυγή από το σπίτι σου,

Μην ανάζεις, κύρ-Κωστή, και χαλας άδικα την καρδιά σου. Το κορίτσι δεν έχει να φοβηθει τίποτα. Νύχτα πάει στη δουλιά του και νύχτα γυρίζει. Αυτές το πρωί θα κοιμώνται, το βράδι θα λείπουνε. Όσο για την Κεριακή, έσεις πάντοτε βγαίνετε με τ' άσκέρι στο Φάληρα. Έπειτα πόσο πειρασμοί δεν είναι στο δρόμο από την όδη; Έρμούως τη Βάθη: Είναι καλά να μην τήχει το κορίτσι: αλλά που τήχει ή κούτρα σου...

Άσ' τις παροιμίες στη μπάντα. Ένα κ' ένα κάνουν δύο. Εγώ φεύγω την αυγή από το σπίτι σου.

Ο κύρ-Μανώλης έσκέφτηκε λιγάκι, σα να ζέταζε τη συνείδησή του μη κάνει κακό στο φίλο του, ύστερα σήκωσε άποφασιστικά το ποτήρι, και αφού το άδειασε:

-- Και το συμβόλαιο;

Δεν πιάνεται.

Μα δεν έχει τέτοιο ύρο μέσα.

Είναι ό ύρος και το δικαίωμα της ήθικης. Το συμβόλαιο πέφτει, κύρ-Μανώλη, σαν κάνει κατάστημα το σπίτι που νοίκιασε μιὰ τίμια οικογένεια.

Πολλά τὰ λές, βλέπω: σα να με πέρασες για...

Καθήκανε τόσες καλές φαμίλιες;

Καλά: κάνε όπως θές, κ' εγώ το χρέος μου.

Αύτη τη στιγμή προβάλλει από την πίσω πόρτα γελαστός ο ταβερνάρης, κοίλαρας και στρογγυλοπρόσωπος, και σφουγγίζοντας τὰ χέρια στην ποδιά του τους σιγώνει, παίρνει ένα σκαμνί, και κάθεται σε λίγη άπόσταση από αυτούς.

-- Θα πιείτε τώρα κι από μένα;

Φέρ' το, λοιπόν, τί τὰ λές και δεν το κάνεις; φώναξε ένθουσιασμένος ο Κωσταντής, ενώ ο σύντροφός του προσπαθούσε να κολλήσει το μισοκαμμένο τσιγάρο του. Κι ο ταβερνάρης σηκώθηκε περήφανα, πήρε με τὰ τρία του δάχτυλα τὰ ποτήρια, τὰ πηγαίνει στον πάγκο, τὰ πλένει μ' ένα κουρέλι,

ὕστερα τὰ βουτάει σ' ἓνα μαστέλλο καὶ χτυπώντας τα κατεβαίνει στὸ ὑπόγειο, ποῦ μόλις τὸ φώτιζε ἓνα λυχναράκι κρεμασμένο στὸ βარέλι.

— Χάλασε ὁ κόσμος, μουρμουρίζει ὁ Κωσταντῆς μονολογώντας. Δὲ δουλεύεις μόνο γιὰ τὸ ψωμί τοῦ σπιτιοῦ σου, ἔχεις νὰ κάνεις καὶ μὲ τὸν ἄτιμο κόσμο.

— Ἔλα τώρα, κύρ-Κωσταντῆ, νὰ πιούμε καὶ τὸ τελευταῖο στὸ πόδι καὶ νὰ φεύγουμε. Κι αὔριο τὰ λέμε πάλι.

Κι ἀφοῦ ἦρθε τὸ κρασί, στράγγιξαν τὰ ποτήρια καὶ σηκώθηκαν μὲ βρεμένα μουστάκια, ποῦ ἐγλείφαν μὲ τὰ κάτω χεῖλια, ἀπὸ τὴν εὐχαρίστηση τοῦ πιστοῦ· καὶ καθὼς βγήκανε στὴν πόρτα :

Λοιπὸν αὔριο νάρθεις γιὰ τὰ κλειδιά ! φωνάζει ὁ Κωσταντῆς.

— Καλὰ, καληνύχτα.

Κι ἀφοῦ προχώρησε λίγο, στέκεται, γυρίζει τὸ κεφάλι του, τὸν διακρίνει ἀπὸ μακριὰ καὶ ξαναφωνάζει :

— Κύρ-Μανώλη, αὔριο τὸ πρωτὶ δίχως ἄλλο ἀκοῦς :

Καλὰ, κύρ-Κωστῆ μου.

— Καληνύχτα.

Καλοξήμερωμα.



Τὸ εἶπε ὁ Κωσταντῆς καὶ τὸ τήρησε. Ἀφοῦ τράβηξε ὅλο τὸ δρόμο μιλώντας μονάχος του, ἔφτασε στὸ σπίτι. Μπαίνει στὴν αὐλὴ καὶ χτυπάει τὴν πόρτα τῆς κρεββατοκάμαρας, ποῦ ἡ γυναίκα του μὲ τὸ κορίτσι εἶχανε κοιμηθεῖ ἀπὸ νωρῆς· τίς ξυπνάει καὶ μὲ τρόπο στρατιωτικὸ τοὺς προστάζει :

— Γυναίκα, Κούλα, σηκωθῆτε μάνι-μάνι καὶ μαζεῦτε τὰ ρούχα. Τὸ πρωτὶ μετακομιζόμεστε στὸ σπίτι τοῦ Ἀγγελῆ πάνω στὰ Πετράλωνα. Ἐμπρός, χοντρέλλο, μὴ μοῦ γυρίζεις ἀπὸ τῆλο πλευρό. Κουνήσου, κατσίκα, χαραιοφάησες.

Ἐκείνες οἱ δόλιες νομίζοντας πὼς εἶτανε ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὸ μεθῆσι του, κάνανε πὼς τὰ μαζεύανε, ὡς ποῦ νὰ ἤσυχάσει. Μὰ αὐτὸς ἐπιμονὴ σκόλινη. Ὡς τίς πέντε τὸ πρωτὶ τὰ ρούχα εἶτανε ὅλα μαζωμένα. Βγαίνει τότε ὄξω καὶ σὲ λίγο γυρίζει μ' ἓναν ἀραμπᾶ. Ἐβλεπε κει πάνω ὅπως-ὅπως τὰ ρούχα καὶ μιὰ καὶ δυὸ στὰ Πετράλωνα. Τότε πιά σύχασε καὶ τῆρριξε στὸν ὕπνο, ξαπλωμένος στὴν ἄκρη τοῦ χαγιατιοῦ.

Ἡ Κούλα μὲ τὴ «μαμά» τῆς ποῦ νὰ ζηγήσουνε τὴν αἰφνίδια ἀπόφαση τοῦ γέρου. Χίλια δυὸ βάζανε στὸ νοῦ τους ὡς ποῦ ἦρθε ἡ ὥρα νὰ πάει τὸ κορίτσι στὴ δουλιὰ του. Σηκώθηκε λοιπὸν, παρατάει

τὰ ρούχα, ρίχνει λίγο νερὸ στὸ πρόσωπό του, φοράει μιὰ σκέτη ποδίτσα ἀλατζένια, βάζει στὴν τζάντα του ὅ,τι τοῦ χρειαζότανε, καὶ ἀφοῦ φίλησε τὸ χέρι τῆς μητέρας του, βγήκε στὴν ὀξώπορτα γλωμὲ ἀπὸ τὸ ξενύχτι καὶ τὸ πρωῖνὸ ἀγιάζει καὶ κάμνοντας ὅπως πάντοτε τὸ σταυρὸ τῆς πῆρε τὸ δρόμο του.

Ἔτσι περνοῦσε πάντοτε στὴν ὥρα τῆς τὴν ταχυικιὰ μέσα ἀπὸ τὸ περβολάκι τοῦ Θεοσίου ἢ Κούμια καὶ αὐτὴ ἀπὸ τίς πολλὲς πεταλοῦδες, ποῦ πετοῦνε κάθε αὐγὴ μὲς στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας, βιαστικές, μὲ τὰ μάτια τους κάτω, ντυμένες μὲ τὴ χάρη τῆς ἀφέλειας καὶ ἀτάραχες στὰ πειράγματα τῶν λαιμάργων ἐκείνων, ποῦ ὅσο τίς βρίσκουνε δυσκολόπιαστες, τόσο καὶ μεγαλώνει ὁ πόθος τους νὰ τίς ἀποχτήσουν.

Ἐτυχε ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμο καὶ στὴν ἴδιαν ὥρα νὰ περνᾷ κ' ἓνας φρέσκος καὶ δροσερὸς ἐμποροῦ-πάλληλος παίζοντας τὰ κλειδιά τοῦ μαγαζιοῦ του στὰ χέρια καὶ σφυρίζοντας διάφορα εἶθυμα τραγουδάκια· ὅπου ἀπὸ τίς πολλὲς συνάντησες ἔδωσε ιδιαίτερη προσοχὴ στὴ μικρούλα, ποῦ καὶ αὐτὴ ἀθέλητα σταύρωσε τίς ματιές τῆς μὲ τίς ἰδικές του. Καὶ μὲρα μὲ τὴν ἡμέρα δὲν ἄργησε ἡ ἀρχάρια καρδοῦλα τῆς νὰ πέσει στὰ βρόχια του. Εἶταν ὁμορφὴ καὶ συμπαθητικὰ ἡ Κούλα, ποῦ ἄλλαξε χρώματα στὸ μάγουλό τῆς ἀπὸ μενεξεδὶ σὲ κόκκινο, καὶ τὰ μαλλὰκια τῆς γυάλιζαν σὰν τὴν ἐλιά τὴ γινομένη, ὁμορφοχτενισμένα πάνω ἀπὸ τὸ λαιμὸ τῆς τὸν κάτασπρο. Σὰν τοῦ πρωτόειπε τὴν καλημέρα τὰ ρόδινα μικρὰ χεῖλάκια τῆς σάλεψαν σὰν τὰ Σεραφεῖμ, ἔταν φάλλουνε τὸν ἐπουράνιο ὕμνο. Τὸ χρῶμα τῆς ντροπῆς ἀνέδηκε στὰ μάγουλά τῆς, κ' ἔμοιαζε κάθε τῆς κούνημα σὰν τοῦ ψαριοῦ ποῦ πιάνεται στὰ δίχτυα καὶ δὲ βρίσκει ἀπὸ ποῦ νὰ ξεφύγει. Εἶχαν ἀρκετὴ πείρα καὶ δύναμη τὰ εἰκοσι πέντε χρόνια τοῦ φίλου τῆς, ὅστε τὸ ἀξέβγαλτο αὐτὸ πλάσμα νὰ πέσει σίγουρα στὰ χέρια του.



Εἶτανε παραμονὴ τοῦ Ἁγίου Κωσταντίνου, καὶ ὁ Κωσταντῆς ἀφοῦ τέλειωσε τὴ δουλιὰ του, ἀπαντᾷ στὸ δρόμο του τὸ σπιτονοικοκύρη του τὸν κύρ-Μανώλη, βαστώντας ἓνα διπλοκάρβελο γιὰ τὸ σπίτι του. Ἐκείνος, ἐπειδὴ γιόρταζε, βλέπει, τὴν ταχινή κρατοῦσε κάμποσο χαρτζιλίκι ἀπάνου του γιὰ νὰ φωνάσει τὰ χρειαζόμενα :

— Καλησπέρα, κύρ-Κώστα.

— Γιὰ, χαρά· γιὰ ποῦ τῆβαλες ;

— Νά ! στὸ κονάκι πάω.

— Τί κάνουν, Μανωλάκη, οἱ περμαντόνες σου ;

— Πάντα εμπρός τὸ νοίκι, Κωστή μου. Δὲ μοιζζοῦνε σὰν τίς τίμιες οἰκογένειες πού χρωστάνε τρία καὶ τέσσερα μηνιάτικα. Ἐσὺ πῶς τὰ περνᾶς στὸ καινούργιο σπίτι ;

— Ἦσυχία, δόξα τῷ Θεῷ. Ὅτε κουκουδάγια τῆς Ἀκρόπολης δὲν περνᾶει ἀπὸ κεῖ πάνω· μόνον καμμιά βολὰ ἢ Διευθυντῆς τοῦ Ἀστεροκοπέου !

— Χμ ! κ' ἐσὺ γιὰ πού τ'ἔβαλες ;

— Κάτι ψόγνια γιὰ αὔριο θὲ νὰ κάνω. Ἄν θές, ἔλα νὰ δοκιμάσεις ἓνα ἰδιαίτερο μὲς στὴν ἀγορά· φίνο πράμα !

Δὲ χρειάζετανε καὶ μεγάλη πίεση γιὰ νὰ δεχτεῖ ὁ κύρ-Μανώλης. Σὲ λίγο βρεθῆκανε πάλε μὲ τὸ ποτήρι· στὰ χέρια, ὄχι πιά μαλώνοντας, παρὰ πίνοντας ἀδερφικάτα. Ὁ Κωσταντῆς μάλιστα γιόρταζε τὴν αὐγὴ κ' εἶτανε ἔλο χαρὰ μ' ὅλη τὴ σκοτούρα τῶν ἐξόδων.

— Βρὲ παιδί, πάμε νὰ πιούμε καὶ καμμιά μπύρα γιὰ τὰ χρόνια πολλά :

— Μὰ πάλε μπλεξίματα μοῦ γυροῦεις ; ἀπάνταίε ὁ ἀγαθὸς σύντροφος, πού ἀπὸ τὸ μέτωπό του τὸ φαρδὶ ὡς τίς πλατειῆς μύτες τῶν παπουτσιῶνε του εἶτανε ζυγραφισμένη ἢ μαλακότη καὶ ἢ ἀταραξία. Καὶ σὰν ἄνθρωπος πού ποτὲ δὲ χαλαίει χατίρι, στράγγιζε τὸ ποτηράκι του καὶ σηκώθηκε σιγά-σιγά, κ' ἔτσι βρίσκουνε τὸ τραμ τῶν Ἀμπελοκήπων, πού ὁ Κωσταντῆς ἀνεβαίνοντας κόντεψε νὰ πέσει, γιὰτὶ ἀρχίσαν νὰ λιγάνε ἀπὸ τὸ πιστὸ τὰ γόνατά του.

Ἡ βραδιὰ κείνη εἶτανε μιὰ ἀπὸ τίς ὀραιότερες τοῦ Μαγισοῦ. Τὰ βατράκια ὀργιάζανε μὲς στὸ ρέμα καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ βῆατα σαλεύανε τὰ νερόφειδα τίς οὐρὲς τους. Καὶ ὁ δίσκος τῆς Σελήνης ἐπρόδραλλε κατακόκκινος, σὰ νὰ βγήκε κι αὐτὸς ἀπὸ τὰ κατώγια τοῦ Βάκχου, γιὰ νὰ κάμει συντροφιά τῶν δυὸ μὲς φίλων.

Κατεβῆκανε λοιπὸν ἀπὸ τὸ τραμ, καὶ πήρανε τὸ μονοπάτι γιὰ νὰ βγοῦνε στὴν μπύρα. Κ' ἐνῶ ὁ κύρ-Μανώλης καταστενοχωρημένος πού λησμονῆσε τὸ διπλοκάρδελο, προτιμοῦσε νὰ μείνει· ἀκόμα στὴν ταβέρνα τῆς νέας ἀγορᾶς, μὲς ἀπὸ τὰ περβόλια οἱ σιλουέτες τους περνοῦσαν ἀργὰ καὶ σάμπως μετανοιωμένα, ὅπου βλέποντας ὁ Κωσταντῆς τὰ καμαράκια τῆς μπυραρίας, ἀφοῦ ἐβῆξε, πιάνει τὸ φίλο του ἀπὸ τὸ μανίκι καὶ τοῦ λέει :

— Τί θέλαμε ἐμαῖς ἐδῶ; αὐτὰ εἶναι γιὰ τὴ νεολαία, γιὰ τὰ λαθρεμπόρια.

— Ἄμ, ἔτσι ἤθελες, νὰ πιούμε καὶ μπύρα.

Κι ἀνεβῆκανε τὰ σκαλιὰ ὁ ἓνας σκουντώντας τὸν ἄλλον μὲ τέτοιον τρόπο, πού τὸ γκαρσόνι βλέποντάς τους περιφρονητικὰ δὲν ἔδειξε καμμιά προ-

θυμία νὰ τοὺς δηγήσει σ' ἓνα μέρος μοναχικό, ὅπως τὸ θέλανε, γιὰ νὰ τὰ εἰποῦν ἀναμεταξύ τους :

— Μανωλιό, δὲν ἀλλάζεις, καημένε; τὸ κλακάκι σου πρασίνοσε. Ἐδῶ μέσα δὲ μᾶς λογαριάζουνε γιὰ τίποτα ὅπως μᾶς βλέπουν.

— Ἄμ τί νὰ ἴδουν, κύρ-Κωστή, τὰ παπούτσια σου πού χάσκουνε, γιὰ τὸ παντελόνι σου, πού ἀπὸ τὰ πολλά μπαλώματα ἔχει γίνει σὰν τῆς ἱππασίας!

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τοῦ φάνηκαν τόσο ἀστειά, πού τὰ γέλια του ἀντηχῆσαν ἀνοιχτὰ καὶ πλατιά μὲς στοὺς ἀψηλοὺς τοίχους τῶν διαδρόμων, ὡς πού καὶ οἱ ἀραιοὶ πελάτες γύρισαν μὲ περιέργεια νὰ τοὺς ἴδουν :

— Ναί, ἀλλὰ εἴμαστε τίμιοι ἄνθρωποι. Αὐτὸ εἶναι ἔλο τὸ πᾶν.

— Καλὰ, κύρ-Κωστή.

Πέρασαν λοιπὸν τὸ διάδρομο σκεδὸν μόνοι, γιὰτὶ τὸ γκαρσόνι ἐρχότανε πολὺ πίσω μὲ μιὰ πετοῦτα κρεμασμένη τεμπέλικά στὰ χέρια του, κι ἀνοίγουμε κατὰ τήχη τὴν πόρτα ἐνῶς ἀπὸ τὰ καμαρίνια, ὅπου ἄξαφνα τί βλέπουν !

Ἡ Κούλα, ἡ κόρη του, πάνω στὰ γόνατα τοῦ ἐμποροῦπάλληλου, σφίγγοντας μὲ τὰ μικρὰ τῆς μπρατσάκια τὸ κεφάλι του μὲς στὸ στήθος τῆς, μὲ τὰ μαλλιά τῆς ἀχτένιστα, καὶ τὸ πρόσωπό τῆς σὰν παπαρούνα, ἐνῶ οἱ πολλὲς μπύρες ἔχονονταν ἀπὸ τὸ τραπέζι· στὸ πάτωμα !...

Κι ὁ κύρ-Μανώλης ἀφοῦ κατέβασε τάχα ἀπὸ ντροπὴ στὸ πρόσωπό του τὸ ἡμίψηλο, σκουντώντας τὸν ἀπολιθωμένο πατέρα, τοῦ λέει μὲ φωνὴ μαλακιά :

— Σόχασε, Κωσταντῆ; καὶ πιά δὲ θὰ λάδεις ἀνάγκη ἀπὸ μετακόμισι.

Καὶ κατέβηκε τίς σκάλες τῆς μπυραρίας κουνώντας τὸ κεφάλι του.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΟΡΦΗΣ

...

ὍΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ ὀνηρὸς κ. Γ. Μιστριώτης δημοσίευσεν στὴν «Ἐστία» τῆς περασμένης Κεριακῆς, μὲ τὸ ψευτόνομα *Ε. Κουλουμβάκης*, μερικὰ γλωσσικὰ καὶ ὀρθογραφικὰ κολοκῦθια, πού μᾶς πείσανε ἄλλη μιὰ φορὰ πῶς εἶχανε δίκιο οἱ Ἀρχαῖοι δογματίζοντες πὸς τὸ γῆρας εἶναι κακὸ ἀφοῦ ποτὲ δὲν ἐρχεται μόνο. Θὰ τὸ χρωστούσαμε χάρις στὴν «Ἐστία» ἂν τάποφάσιζε νὰ μᾶς δίνει συχνότερα τέτια γλέντια.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΡΕΙ

A. SCHOPENHAUER: *Συγγραφαί καὶ ὕψος. Μετάφρ. Αἰκατ. Ζάκου 1911. Ἀρ. 3.*

E. RENAN: *Ὁ ἀντίχριστος. Μετάφρ. Ἡλ. Οἰκονομοπούλου. 1910. Ἀρ. 3.*